

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. อาจารย์ ดร.สุกานดา	ตปโนยางกูร	ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. อาจารย์ ดร.อัมพร	ศิริบุญมา	ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. อาจารย์ ดร.สุรพล	บัวพิมพ์	ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. ดร.เพชร	ดาษดา	ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ
5. นายทองสุข	รวยสูงเนิน	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ จังหวัดศรีสะเกษ
6. นายวัชรินทร์	แสงศัพท์	หัวหน้าฝ่ายพัฒนานิเทศการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

(สำเนา)

ศธ.1461.08/

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปรางค์กู่
อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

5 พฤษภาคม 2538

เรื่อง การอบรมปฏิบัติการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ตารางอบรม 1 ชุด

ด้วยข้าพเจ้า นายประโยชน์ เจริญยุทธ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอปรางค์กู่ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กำลังทำการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ เรื่อง ผลการใช้กระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม ในการดำเนินการต้องจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วมแก่ ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูในกลุ่มโรงเรียนพินาย จำนวน 77 คน ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2538 จำนวน 1 วัน แต่ยังคงขาดวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณา อนุญาติให้นายทองสุข รวยสูงเนิน หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดและนายวัชรินทร์ แสงศัพท์ หัวหน้าฝ่ายพัฒนานิเทศการศึกษา ไปเป็นวิทยากรให้ในการอบรมครั้งนี้ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายประโยชน์ เจริญยุทธ)

หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอปรางค์กู่

นักศึกษานิเทศก์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตารางการอบรมเชิงปฏิบัติการกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครุมีส่วนร่วม
กลุ่มโรงเรียนพิมาย สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปราสาท
จังหวัดศรีสะเกษ

วันที่ 18 พฤษภาคม 2538 ที่ห้องประชุมสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปราสาท

- เวลา 08.00-09.00 น. รายงานตัวเข้ารับการอบรม
- เวลา 09.00-12.00 น. แนวคิด ทฤษฎี ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการนิเทศ
(นายทองสุข รวยสูงเนิน และนายวัชรินทร์ แสงคำพัท)
- เวลา 12.00-13.00 น. พัก
- เวลา 13.00-14.00 น. กระบวนการนิเทศโดยคณะครุมีส่วนร่วม (นายประโยชน์ เจริญยุทธ)
- เวลา 14.00-16.00 น. แบ่งกลุ่มปฏิบัติการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศ (คณะวิทยากร)
- เวลา 16.00-16.30 น. อภิปราย ชักถาม ปิดการอบรม

(สำเนา)

ศธ.1461.08/

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปรางค์กู่
อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

11 พฤษภาคม 2538

เรื่อง การอบรมปฏิบัติการนิเทศภายในโดยคณะกรรมการมีส่วนร่วม

เรียน อาจารย์ใหญ่กลุ่มโรงเรียนพินายทุกโรงเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ตารางอบรม 1 ชุด

ด้วยข้าพเจ้า นายประโยชน์ เจริญฤทธิ์ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอปรางค์กู่ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้จัดทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะกรรมการมีส่วนร่วมให้แก่ผู้บริหาร โรงเรียนและคณะครูในกลุ่มโรงเรียนพินายทุกคน โดยกำหนดการอบรม ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2538 จำนวน 1 วัน ณ ห้องประชุมสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปรางค์กู่

จึงขอให้ท่านและคณะครูทุกคนในโรงเรียนของท่านได้เข้าร่วมอบรมตามตารางอบรมที่แนบมาพร้อมนี้โดยพร้อมเพรียงกัน

ขอแสดงความนับถือ

(นายประโยชน์ เจริญฤทธิ์)

หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอปรางค์กู่

ภาคผนวก ค

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม

กลุ่มโรงเรียนพินาย สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปรางค์กู่

จังหวัดศรีสะเกษ

1. หลักการและเหตุผล

การนิเทศการศึกษาเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เนื่องจากการจัดการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อน ยุ่งยาก และเกี่ยวข้องกับบุคคลภายในโรงเรียนย่อมมีครูที่มีประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถแตกต่างกันเพื่อเป็นการลดช่องว่างดังกล่าว โรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีการจัดการนิเทศการศึกษาและการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน นับว่าเป็นการนิเทศที่เหมาะสมที่สุดในสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

แต่จากสภาพจัดการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ผ่านมา ปรากฏว่า โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มุ่งคงดำเนินการนิเทศภายในอยู่ในระดับน้อย การดำเนินการตามกระบวนการนิเทศ มีการปฏิบัติไม่ต่อเนื่องและไม่สม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้รับการนิเทศ ไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการวางแผนนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบกับจากการติดตามผลการนิเทศภายในโรงเรียนของคณะศึกษานิเทศก์อำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ สรุปว่า การปฏิบัติจริงในการนิเทศภายในโรงเรียน ขาดการวางแผนการนิเทศ และการดำเนินการนิเทศไม่มีระบบขั้นตอน และไม่ปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายใน

ฉะนั้น เพื่อให้มีการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายใน และการนิเทศภายในเป็นไปตามสภาพปัญหาและความต้องการของคณะครู สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปรางค์กู่ จึงจัดอบรมเชิงปฏิบัติการกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม ซึ่งกระบวนการนิเทศภายในดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้คณะครูได้มีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศทุกขั้นตอน ซึ่งจะส่งผลให้คณะครูเกิดการยอมรับ มีความเต็มใจ ให้ความร่วมมือในการนิเทศมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูในกลุ่มโรงเรียนพินาย มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐาน ในการดำเนินการนิเทศภายในตามกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม และสามารถปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนตามกระบวนการนิเทศได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมในทุกโรงเรียน

2.2 เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูในกลุ่มโรงเรียนมีคู่มือปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนตามกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วมทุกคน

3. เป้าหมาย

3.1 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการตามกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วมให้ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูในกลุ่มโรงเรียนพินาย จำนวน 77 คน ให้เสร็จภายในวันที่ 30 พฤษภาคม 2538

3.2 จัดทำคู่มือปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนตามกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม ให้ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูในกลุ่มโรงเรียนพินาย จำนวน 77 เล่ม ให้เสร็จภายในวันที่ 30 พฤษภาคม 2538

4. กลวิธีการดำเนินการและกิจกรรม

4.1 กิจกรรมที่สำคัญ

4.1.1 ตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ

4.1.2 คณะทำงานเตรียมการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

- ติดต่อประสานงานวิทยากร
- เตรียมสถานที่อบรม
- จัดทำเอกสารประกอบการอบรม
- แจ้งครูเข้ารับการอบรม

4.1.3 ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการการนิเทศภายในโรงเรียน

4.1.4 สรุปและประเมินผลการอบรม

4.2 ปฏิทินปฏิบัติงาน

กิจกรรม	พฤษภาคม 2538														
	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30
1. ตั้งคณะกรรมการบริหาร โครงการ	■														
2. คณะทำงานเตรียมการจัด อบรม		■	■	■	■	■	■	■							
3. ดำเนินการอบรม									■	■					
4. สรุปและประเมินผลการอบรม									■	■					

5. งบประมาณ 10,000 บาท

5.1 ค่าเอกสารคู่มือ 4,000 บาท

5.2 ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ (เหมาจ่าย) คนละ 50 บาท เป็นเงิน 4,050 บาท

5.3 ค่าตอบแทนวิทยากร 1,000 บาท

5.4 ค่าจัดสถานที่และวัสดุ 950 บาท

6. ระยะเวลาดำเนินการ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการนิเทศภายใน 1 วัน

7. ผู้รับผิดชอบโครงการ นายประโยชน์ เจริญบุษ หัตถ์หน้าการประถมศึกษาอำเภอ

8. การประเมินผล

8.1 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูเกี่ยวกับการนิเทศภายในตามกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม

8.2 สังเกตจากการนำกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วมไปใช้ปฏิบัติการในโรงเรียนของผู้บริหารและคณะครูในแต่ละโรงเรียน

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

จากการดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการนิเทศภายในตามกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วมในกลุ่มโรงเรียนพินาย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ คาดว่าโรงเรียนในกลุ่มพินายจะมีการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบสม่ำเสมอ คณะครูในโรงเรียนมีการยอมรับและร่วมมือในการปฏิบัติการนิเทศด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนของกลุ่มโรงเรียนพินายมีประสิทธิภาพและคุณภาพสูงขึ้น

ภาคผนวก ง

คู่มือดำเนินการกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะกรรมการมีส่วนร่วม

คู่มือการดำเนินการ

กระบวนการนิเทศภายในโดยคณะกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มโรงเรียนพี่ม้าย

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปรารังค์กู๋

จังหวัดศรีสะเกษ

โดย

ประโยชน์ เจริญพุทธ

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เมษายน 2538

คำนำ

จากสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการนิเทศภายในโรงเรียนมีการดำเนินการน้อยมาก โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการนิเทศเพื่อปฏิบัติตามนโยบาย คำสั่ง มีเป็นส่วนน้อยที่ดำเนินการนิเทศเพื่อแก้ปัญหาระบบการเรียนการสอนร่วมกัน สภาพการปฏิบัติการนิเทศมักจัดเป็นครั้งคราว จากงานการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศ สรุปได้ว่า ผู้ทำหน้าที่การนิเทศการศึกษาบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาและคณะกรรมการนิเทศที่มีรูปแบบเพื่อให้คณะกรรมการได้มีส่วนร่วมในการนิเทศไปด้วย

ผู้วิจัยจึงหาแนวทางการนิเทศภายในที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการนิเทศในโรงเรียนประถมศึกษา โดยจัดให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศก่อน เพื่อให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเกิดความเข้าใจ จุดประสงค์ เป้าหมายตรงกัน และเป็นกระบวนการนิเทศที่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการคิด การปฏิบัติและการประเมินผลการนิเทศ สอดคล้องกับความต้องการของคณะกรรมการ

ผู้วิจัยหวังว่า เมื่อนำกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะกรรมการมีส่วนร่วมมาใช้ปฏิบัติภายในโรงเรียนประถมศึกษาจะทำให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเกิดการยอมรับ และร่วมมือดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.สุกานดา ตบเนียนกูร และอาจารย์ ดร.อัมพร ศิริบุญมา ที่ให้คำชี้แนะจนสามารถจัดทำคู่มือการปฏิบัติการนิเทศภายในตามกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะกรรมการมีส่วนร่วมสำเร็จลงด้วยดี

ประโยชน์ เจริญบุษ

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เมษายน 2538

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	149
ความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน	149
บทที่ 2 หลักการนิเทศการศึกษา	155
จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา	157
หลักการนิเทศการศึกษา	159
แนวคิดการนิเทศภายในโรงเรียน	162
บทที่ 3 กระบวนการนิเทศภายในโดยคณะกรรมการมีส่วนร่วม	163
ตัวอย่างการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน	
โดยคณะกรรมการมีส่วนร่วม	175
บทที่ 4 กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน	198
บรรณานุกรม	208
ภาคผนวก	211
ก. แบบสำรวจข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการดำเนินการนิเทศ	
ภายในโรงเรียน	212

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน

ในระยะเวลาที่ผ่านมาการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา พบว่า คุณภาพการศึกษายังไม่เป็นที่พึงพอใจ จากรายงานผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534, หน้า 1) ปรากฏว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในบางกลุ่มประสบการณ์ไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ ภาวะสุภาพนักเรียนบางส่วนยังไม่สมบูรณ์ อัตราการซ้ำชั้นในบางชั้นเรียนยังค่อนข้างสูง และนักเรียนบางส่วนยังขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด สาเหตุที่ทำให้เป็นอย่างนั้นเป็นเพราะการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา มักจะประสบปัญหา อุปสรรคหลายด้าน ดังเช่น ปัญหาทางด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม ค่านิยม และลักษณะทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัญหาที่นอกเหนือจากการควบคุมของระบบการศึกษา และปัญหาภายในระบบการศึกษาโดยตรง ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การวางแผนหลักสูตรไปใช้ และปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล ดังรายงานการสัมมนาระดับชาติของกรมวิชาการ (2531, หน้า 128-133) ได้สรุปปัญหาที่เกิดจากการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอน ครูไม่เข้าใจวิธีการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาคนเป็นสำคัญ จึงมุ่งสอนเนื้อหาเป็นหลักโดยใช้วิธีสอนของครู ไม่คำนึงถึงวิธีการของเด็ก กล่าวคือ จะมุ่งสอนในลักษณะกลุ่มใหญ่ มิได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนั้นการสอนซ่อมเสริมยังไม่เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ

2. การวัดผลและประเมินผล เนื่องจากการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 มีหลักการและวิธีการค่อนข้างยุ่งยาก ทำให้ครูไม่เข้าใจหลักการและวิธีวัดผล จึงมีปัญหในการปฏิบัติ

3. การบริหารหลักสูตร การวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้มีข้อบกพร่องที่ทำได้ไม่ครบวงจร ประกอบกับมีการประสานงานกันน้อยระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการใช้หลักสูตร จึงทำให้เกิดความไม่พร้อมในการใช้หลักสูตร โดยเฉพาะความไม่พร้อมของบุคลากร ได้แก่ ครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ การผลิตครูของกรมฝึกหัดครูก็ไม่สอดคล้องกับหลักสูตร นอกจากนั้นการบรรจุครูของโรงเรียนประถมศึกษายังไม่เอื้อต่อการนำหลักสูตรไปใช้ จึงขาดครูที่จะสอนในเรื่องที่ต้องใช้เทคนิคเฉพาะเรื่อง

จากสภาพปัญหาและตัวแปรที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา จึงได้พยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว แนวทางหนึ่งในหลาย ๆ แนวทางที่ช่วยในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น คือ การนิเทศการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชาลส์ อัจฉินสมาจาร (2525, หน้า 5) ว่าการจัดการศึกษาจำเป็นต้องใช้การนิเทศการศึกษาเข้ามาช่วยเพราะการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อน ยุ่งยาก และเกี่ยวข้องกับบุคคล เนื่องจากภายในโรงเรียนย่อมมีครูที่มีประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้นประสิทธิภาพของการเรียนการสอนย่อมแตกต่างกัน การที่จะลดช่องว่างดังกล่าว ผู้บริหารจึงต้องมีการนิเทศการศึกษา ซึ่งนอกจากจะทำให้ช่องว่างดังกล่าวลดลงแล้ว ยังทำให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย แต่การดำเนินงานนิเทศการศึกษาที่ผ่านมามีอุปสรรค จากการสังเคราะห์งานวิจัยการนิเทศการศึกษาในประเทศไทย ของ สัจด์ อุทรานันท์ (2533, หน้า 1687) พบว่าการนิเทศการศึกษาแต่ละระดับขาดการประสานงานกัน ในระดับอำเภอศึกษานิเทศก์อำเภอมีปัญหากับการขาดอัตรากำลัง อัตรากำลังไม่เพียงพอ ขาดความรู้เฉพาะอย่าง ขาดเครื่องมือปฏิบัติงาน ขาดการประเมินผลการปฏิบัติงาน ขาดแรงจูงใจและขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร

จากปัญหาการนิเทศการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นทำให้มองเห็นว่าปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ การขาดอัตรากำลังในการนิเทศการศึกษา ซึ่งเป็นเพราะศึกษานิเทศก์มีน้อยแล้วยังมีการงานอื่น ทำอีกหลายอย่างนอกเหนือจากการนิเทศการศึกษา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การนิเทศการศึกษาเป็นไป อย่างไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่อง การนิเทศการศึกษาที่ผ่านมาจึงไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา และการพัฒนาการเรียนการสอนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติได้ตระหนักถึงปัญหาการนิเทศการศึกษาที่เกิดขึ้นดังกล่าว จึงหาทางแก้ไข โดยกำหนดนโยบายให้มีการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นระบบทุกโรงเรียน เห็นได้จากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2539) กองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535, หน้า 7) นโยบายด้านการบริหารและสนับสนุนให้มีการปรับปรุงการบริหารและการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้ทุกหน่วยงาน ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน สำหรับการนิเทศการศึกษาจะให้ความสำคัญต่อการนิเทศ ภายในเป็นพิเศษ มีการติดตาม กำกับ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ

การนิเทศภายใน คือ วิธีการและกระบวนการพัฒนาการสอนของครูโดยบุคลากรภายใน โรงเรียนร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้การเรียนการสอนของโรงเรียนที่ตนเอง สังกัดอยู่ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การนิเทศภายในจึงน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาการ จัดการเรียนการสอนและเพิ่มพูนคุณภาพประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ให้ได้ผล ทั้งนี้เพราะการนิเทศภายในมีข้อดีและประโยชน์หลายประการ ซึ่ง อาคม จันทรสุนทร (2528, หน้า 61) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. เป็นการช่วยเหลือ ส่งเสริม กำลังของผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ที่มีไม่ เพียงพอที่จะนิเทศการศึกษาได้ทั่วถึง
2. การนิเทศโดยบุคลากรในโรงเรียน ผู้นิเทศเป็นผู้ใกล้ชิดกับปัญหาที่มีอยู่ในโรงเรียน บ่อยครั้งในปัญหาได้ดีและสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ตรงจุดกว่าคนภายนอกมานิเทศ
3. ผู้นิเทศมีความคุ้นเคยกับครูอยู่แล้ว ไม่ต้องเสียเวลาในการสร้างความคุ้นเคยอีก และทำให้บรรยากาศในการนิเทศเป็นไปอย่างกันเอง

4. ผู้นิเทศสามารถจะติดตามการปฏิบัติงานได้ตลอดเวลา ทำให้การดำเนินงานไปถึงจุดหมายโดยไม่ขาดความต่อเนื่อง

ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของ - สงัด อุทราพันธ์ (2530, หน้า 117) ซึ่งได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนว่าเหมาะสมที่สุดกับสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบันเพราะว่า

1. ศึกษาในเทศก์โดยตำแหน่งมีจำนวนจำกัด ไม่สามารถสนองความต้องการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ ได้ทั่วถึง

2. สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษาในเทศก์ ซึ่งอยู่ภายนอกจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนที่แท้จริงได้ การสนองความต้องการจึงเป็นไปได้ยาก

3. ในสภาพปัจจุบันบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถเพียงพอ และบางคนยังมีความชำนาญในเฉพาะสาขาวิชาอีกด้วย จึงสมควรจะได้ใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และยังเป็นการยอมรับซึ่งกันและกันด้วย

4. เป็นการสอดคล้องกับปรัชญา หลักการและวิธีการของการนิเทศการศึกษาสมัยใหม่มากที่สุด ซึ่งการนิเทศสมัยใหม่จะเกิดโดยความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่จะต้องมีผู้มาคอยชี้แนะให้ทำงานอยู่ตลอดเวลา

จากความคิดเห็นถึงข้อดีและความเหมาะสมของการนิเทศภายในที่กล่าวมาแล้วนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529, หน้า 87) มีแนวคิดสอดคล้องกันว่า การนิเทศภายในช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ ครูมีขวัญกำลังใจในการทำงาน และครูร่วมมือกันทำงานด้วยความเต็มใจ

จากการตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดนโยบายให้โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนดำเนินการจัดการนิเทศภายในและได้มีการจัดอบรมผู้บริหารโรงเรียนทุกคนตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา หลักสูตรที่อบรมส่วนหนึ่งคือ การดำเนินกิจกรรมการนิเทศภายใน

โดยเสนอการนิเทศหลายรูปแบบที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงในโรงเรียนได้ และได้มีการติดตามผลการดำเนินการ ปรากฏว่า ในส่วนของการนิเทศภายในนั้นโรงเรียนมีการจัดดำเนินการน้อยมาก ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ กวี เพ็งศรี (2532, หน้า 366) ที่สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการ จัดการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพะเยาว่าส่วนใหญ่จัดให้มี กระบวนการนิเทศ จัดทำโครงการเพื่อการนิเทศและกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ น้อย บุคลากรที่ทำการนิเทศส่วนใหญ่ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน มีส่วนน้อยที่มีผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนหรือครูวิชาการดำเนินการนิเทศ ผลการนิเทศภายในโรงเรียนในด้านกระบวนการทำงาน ร่วมกัน โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการนิเทศเพื่อปฏิบัติตามนโยบาย คำสั่ง มีเป็นส่วนน้อยที่ดำเนินการนิเทศเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนร่วมกัน กระบวนการทำงานร่วมกันจึงเป็นการปฏิบัติตาม คำสั่งและขึ้นอยู่กับบทบาทการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน และจากการสังเคราะห์งาน วิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย สงัด อุทรานันท์ (2533, หน้า 1687) ได้สรุปผลการเกี่ยวกับการ นิเทศภายในโรงเรียนว่า สภาพการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนโดยทั่วไปพบว่า โรงเรียนทุกสังกัดและทุกระดับได้จัดให้มีการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนน้อยมาก และมักจัดเป็น ครั้งคราว อีกทั้ง โสภณ ชัยเพ็ชร (2534) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การดำเนินการตามกระบวนการนิเทศการศึกษาทั้ง 5 กระบวนการ มีการวางแผนและกำหนดทางเลือกมากกว่าขั้นตอนอื่น การสร้างสื่อและเครื่องมือมีการดำเนินการ น้อย ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา จึงดำเนินการนิเทศไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้จากการวิจัยของ ปริณดา พัฒนขจร (2533) ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้บริหารและครูในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ประถมศึกษา จังหวัดสตูล พบว่า มีปัญหาในการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหาร และครูต้องการรูปแบบการนิเทศที่มีวิธีการแบบให้ครูมีส่วนร่วมในการนิเทศไปด้วย โดยมีผู้บริหาร ทำหน้าที่สนับสนุนและให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ สุชะ กิ่งมณี (2529) จากการ

วิจัยการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนพูดภาษาถิ่น : การศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาการดำเนินการว่า การนิเทศการสอนทั้งจากภายนอกและภายใน ผู้นิเทศควรศึกษาข้อมูลโดยให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการวางแผนนิเทศด้วย

จากข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ยังคงดำเนินการนิเทศภายในอยู่ในเกณฑ์น้อย การดำเนินการตามกระบวนการนิเทศมีการปฏิบัติไม่ต่อเนื่องและไม่สม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้รับการนิเทศไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนั้น เพื่อพัฒนาปรับปรุงกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีการปฏิบัติการนิเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สอดคล้องกับหลักการนิเทศ ซึ่ง เบอร์ตันและบรักเกอร์ (อ้างใน เสาวภา เชาว์ชลากร, 2525, หน้า 3-4) ได้กำหนดหลักการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย คือ จะต้องเปิดโอกาสให้มีการร่วมมือและใช้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มากที่สุดและในการนิเทศการศึกษา ควรใช้อำนาจให้น้อยที่สุด อำนาจนั้นจำเป็นจะต้องได้มาจากหมู่คณะ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของหมู่คณะ ไปสู่เป้าหมาย

กระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม เป็นวิธีการนิเทศภายในแนวทางหนึ่ง สอดคล้องกับหลักการนิเทศและความต้องการของคณะครูในโรงเรียน ซึ่งมีกรอบแนวคิดประยุกต์จากกระบวนการนิเทศภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยทุกขั้นตอนของกระบวนการนิเทศภายในเปิดโอกาสให้คณะครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการคิด มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการนิเทศ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศการศึกษาร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน คาดว่าการนำกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วมไปใช้ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนจะส่งผลให้คณะครูเกิดการยอมรับ มีความเต็มใจ ให้ความร่วมมือในการนิเทศมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วมดังกล่าว ได้มีการประชุมอบรมคณะครูภายในโรงเรียนให้มีความรู้ ทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการนิเทศด้วย จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูได้ร่วมกันคิดหาแนวทางการนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของโรงเรียน อีกทั้งตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของคณะครูด้วย

บทที่ 2

หลักการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นต่อระบบการศึกษาและระบบโรงเรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนระบบการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนไปตามระบบการศึกษา เช่น หลักสูตร การจัดและดำเนินการสอน ผู้บริหารและครูอาจารย์ในสถานศึกษาจำเป็นต้องได้รับความรู้เพิ่มเติมและพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง และก้าวทันความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเป็นอยู่ สิ่งที่จะช่วยพัฒนาครูอาจารย์ด้านวิชาการและช่วยให้งานวิชาการก้าวหน้ามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คือ การนิเทศการศึกษา แต่ปัจจุบันการนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์นั้นไม่สามารถจะทำได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการขยายตัวในด้านจำนวนสถานศึกษา ขนาดของสถานศึกษา ตลอดจนครูอาจารย์ในสถานศึกษาเพิ่มจำนวนขึ้นมากกว่าเดิมมากมาย การนิเทศการศึกษาจากภายนอกหรือจากศึกษานิเทศก์จึงไม่เพียงพอเพราะมีศึกษานิเทศก์น้อย ประกอบกับปัจจุบันคณะครูอาจารย์ในสถานศึกษามีผู้มีความรู้ความสามารถและมีวุฒิทางการศึกษาสูง มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหานี้ในการนิเทศการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยให้ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง ซึ่งเรียกว่า การนิเทศภายใน

การนิเทศภายในในสถานศึกษาเป็นกระบวนการหรือวิธีการหรือกิจกรรมที่บุคลากรภายในสถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529, หน้า 9) ได้ให้ความหมายการนิเทศภายในโรงเรียนว่า หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของผู้ที่อยู่ในโรงเรียนตั้งแต่ผู้บริหารลงไป

งานที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้นเป็นการเพิ่มพลังการปฏิบัติงานของครู รวมทั้งให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ คือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ นิวัตร นาคะเวช (2532, หน้า 6-9) ที่ได้กล่าวถึงการนิเทศภายในว่า เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารและบุคลากรภายในโรงเรียนร่วมมือกันจัดขึ้น เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของครูในทุกด้าน รวมทั้งให้ครูเกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพและสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528, หน้า 88) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในว่า หมายถึง การร่วมมือ การช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาหารือเพื่อช่วยให้ครูสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถและพฤติกรรมการสอนได้ด้วยตนเอง การนิเทศภายในเป็นการนิเทศการศึกษาที่ดำเนินการโดยบุคลากรของโรงเรียนเอง สอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 261) ซึ่งได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาว่า หมายถึง การนิเทศที่มีการริเริ่มและจัดดำเนินการโดยบุคลากรภายในสถานศึกษา และในหลายโอกาสก็เชิญบุคลากรภายนอกเป็นวิทยากรมาร่วมโครงการ

จากความหมายที่กล่าวข้างต้น การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงมีลักษณะดังนี้คือ

1. บุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นผู้จัดดำเนินการและเป็นเจ้าของโครงการ จัดตามความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษานั้น

2. การดำเนินงาน กระบวนการ กิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

จึงพอจะสรุปได้ว่าการนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการในการที่จะปรับปรุงส่งเสริมและพัฒนาการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการริเริ่มและจัดดำเนินการโดยบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพและเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลสูงสุดตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกำหนดไว้

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา มีนักศึกษากำหนดไว้หลายลักษณะ โดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การช่วยให้ครูปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้บังเกิดผลดีแก่นักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533, หน้า 7) กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ครูมองเห็นปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กและเยาวชนสามารถจัดสนองความต้องการของเด็กและเยาวชนได้ รวมทั้งการช่วยแก้ไขและป้องกันปัญหา
2. เพื่อช่วยให้ครู ผู้บริหารและข้าราชการทุกฝ่ายได้มองเห็นและเข้าใจจุดมุ่งหมายของการศึกษาและบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อดำเนินการให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว
3. ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูและเจ้าหน้าที่ให้อยู่ในสภาพที่ดีและร่วมปฏิบัติงานเป็นคณะด้วยกำลังและสติปัญญา
4. เพื่อให้ครูได้พัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะในการสอนตลอดจนทำแผนการสอน สื่อการสอน การประเมินผล
5. เพื่อประสานงานกับผู้บริหารการศึกษาในอันที่จะแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ที่โรงเรียนไม่อาจดำเนินงานได้ตามลำพัง
6. เพื่อช่วยประเมินผลงานของครูและเจ้าหน้าที่ รวมทั้งช่วยวางแผนเพื่อแก้ปัญหาที่มีให้เหมาะสม
7. เพื่อช่วยให้ครูใหม่ได้เข้าใจงานของโรงเรียนและอาชีพของครู
8. เพื่อช่วยในด้านประชาสัมพันธ์และสร้างครูให้มีลักษณะแห่งความเป็นผู้นำ

สำหรับ Briggs and Justman (1953, p.406) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาว่าเพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางอาชีพ เพื่อเสริมสร้างความเจริญของงานของครู เพื่อปรับปรุงการสอนของครูให้ดีขึ้นและเพื่อส่งเสริมแนะนำครู สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายคล้ายกับ Adam and Dickey (1953, p.22-23) ที่ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาว่าเพื่อช่วยครูให้ครูรู้จักคิดค้นวิธีทำงานด้วยตนเอง

เพื่อช่วยให้ครูคุ้นเคยกับแหล่งวิชาการ เพื่อช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนอันจะทำให้ไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของครูและเพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนสนับสนุนโรงเรียน

นอกจากนี้ สงัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 12-13) ได้วิเคราะห์จุดมุ่งหมายจากแนวคิดจากบุคคลต่าง ๆ เห็นว่าจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาคน การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูและบุคลากรทางการศึกษาไปในทางที่ดีขึ้น
2. เพื่อพัฒนางาน เป้าหมายสุดท้ายของการนิเทศการศึกษาอยู่ที่นักเรียน ซึ่งเป็นผลผลิตจากการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้นการนิเทศจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาการสอนให้ดีขึ้น
3. เพื่อสร้างความสัมพันธ์การนิเทศการศึกษา เป็นการช่วยเหลือไม่ใช้ตรวจหรือจับผิด แต่เป็นการร่วมมือกันรับผิดชอบ ร่วมกันทำงาน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี
4. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ การนิเทศการศึกษามุ่งส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเกิดขวัญกำลังใจในการทำงานเพราะขวัญกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้คนตั้งใจทำงานจากที่ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศไปแล้วนั้น ยง วัชชวลคุ (2524, หน้า 5) มีจุดมุ่งหมายแตกต่างจากที่กล่าวไปแล้ว ประเด็นหนึ่งคือ กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาว่า เพื่อช่วยสร้างความเป็นผู้นำที่บริหารงานโดยพึ่งความคิดเห็นและข้อเสนอของเพื่อนร่วมงาน เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้ใช้ความรู้ ความสามารถให้เป็นประโยชน์ต่องานอย่างเต็มที่ ถือว่าทุกคนในหน่วยงานมีความสำคัญต่อหน่วยงาน ประสานความสามัคคีกัน บริหารและตัดสินใจโดยยึดเหตุผลและความถูกต้องเป็นเกณฑ์

สรุปแล้วจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษามุ่งเพื่อที่จะพัฒนาครูเป็นประเด็น เพื่อให้ครูรู้จักวิเคราะห์ปัญหา หาแนวทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้ด้วยตนเอง ตลอดจนความเป็นผู้นำในระบบการทำงานแบบประชาธิปไตย เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาตัวนักเรียนให้มีคุณภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของการศึกษากำหนดไว้นั่นเอง

หลักการนิเทศการศึกษา

หลักการนิเทศการศึกษาเป็นแนวปฏิบัติที่ผู้นิเทศต้องนำไปเป็นหลักยึดในการทำงานเพื่อให้การปฏิบัติงานการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา บรรลุผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้ทำการนิเทศการศึกษาจึงจำเป็นต้องรู้จักทักษะพื้นฐานของหลักการนิเทศการศึกษาเป็นอย่างดี ซึ่ง สงัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 15-18) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาไว้ 3 ประการดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
2. การนิเทศการศึกษามีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียน แต่การดำเนินงานนั้นจะกระทำโดยผ่านตัวกลาง คือ ครู และบุคลากรทางการศึกษา
3. การนิเทศการศึกษา (ในประเทศไทย) เน้นบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการนิเทศการศึกษาของ Burton and Brueckner (อ้างใน เสาวภา เชาวชะลกร, 2525, หน้า 3) ซึ่งได้กำหนดหลักการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย (Democratic) คือ จะต้องเปิดโอกาสให้มีการร่วมมือและใช้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มากที่สุด และในการนิเทศการศึกษาควรใช้อำนาจให้น้อยที่สุด อำนาจนั้นจำเป็นต้องได้มาจากหมู่คณะ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของหมู่คณะไปสู่เป้าหมาย

ส่วน Marks (อ้างใน กิติมา ปริศิติกุล, 2532, หน้า 275) ได้ให้หลักการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกท่าน
2. การนิเทศการศึกษาต้องถือหลักว่าเป็นการบริการซึ่งครูเป็นผู้ใช้บริการ
3. การนิเทศการศึกษาควรสอดคล้องกับความต้องการของครู
4. การนิเทศการศึกษาควรเป็นการสร้างสรรค์ทัศนคติและความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

5. การนิเทศการศึกษาควรเน้นให้เห็นความสำคัญของงานวิจัยและพยายามหาทางให้ครูศึกษางานวิจัยแล้วนำมาปฏิบัติตามนั้น

6. การนิเทศการศึกษาควรยึดหลักการประเมินผลการนิเทศทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ นอกจากนี้ สันต์ ธรรมบำรุง (2526, หน้า 17-18) และ อบรม สันนิบาล, สมศักดิ์ ศรีมาโนชน, 2521, หน้า 35-38) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาไว้ 6 ประการคือ

1) การนิเทศการศึกษา คือ ปรัชญา (Supervision is Philosophic) เป็นการเสาะแสวงหาความจริง ความรู้และคุณค่าในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

2) การนิเทศการศึกษา คือ ความร่วมมือ (Supervision is Cooperative) งานของผู้นิเทศที่สำคัญจะต้องพยายามประสานงานประสานความคิด และปฏิบัติงานร่วมกับครูเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ผู้นิเทศต้องมีความจริงใจต่อครู ทำให้ครูไว้วางใจและปรึกษางานด้วยความสบายใจ

3) การนิเทศการศึกษา คือ งานสร้างสรรค์ (Supervision is Creative) การนิเทศการสอนเป็นการเสาะแสวงหา ค้นพบความสามารถพิเศษที่ซ่อนเร้นในตัวครูให้แสดงออกมาเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4) การนิเทศการศึกษา คือ วิทยาศาสตร์ (Supervision is Scientific) โดยนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการศึกษาและกระบวนการเรียนการสอน มีการทดลองและมีเครื่องมือการวัดผลที่มีคุณภาพ

5) การนิเทศการศึกษายังให้เกิดผล (Supervision is Effective) การนิเทศการสอนเป็นข้อเท็จจริงและข้อยืนยันที่จะช่วยให้ครูเข้าใจทฤษฎีอย่างแจ่มแจ้ง โดยให้ครูได้ทดลองปฏิบัติจริงไปพร้อมกัน

6) การนิเทศการศึกษาเป็นประชาธิปไตย (Supervision is Democracy) การนิเทศการสอนเป็นประชาธิปไตยเพราะต้องอาศัยการไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Mutual Trust) การเคารพซึ่งกันและกัน (Mutual Respect) และการร่วมมือกัน (Co-operation)

หลักการของการนิเทศการศึกษาจะเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้นิเทศการศึกษา จากแนวคิดที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า การนิเทศการศึกษาคือกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ซึ่งมีบรรยากาศในการนิเทศการศึกษาคือเป็นแบบประชาธิปไตยและเต็มไปด้วยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เคารพซึ่งกันและกัน ใช้อำนาจให้น้อยที่สุด หากผู้นิเทศยึดหลักการเหล่านี้จะทำให้การนิเทศการศึกษาดำเนินไปอย่างราบรื่นและบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างแน่นอน

ส่วนหลักการนิเทศการศึกษากายในโรงเรียนนี้มีหลักการคล้ายกันกับหลักการนิเทศการศึกษาโดยทั่วไป หลักการสำคัญสำหรับการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนที่จะต้องฝึกเป็นแนวปฏิบัติซึ่ง ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 265-266) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. การนิเทศควรมีการบริหารงานเป็นระบบ และมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นโครงการ
2. การนิเทศต้องถือหลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน คือ มีความเป็นประชาธิปไตย เคารพในความคิดเห็นของคนอื่น เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงาน และใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ
3. การนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์ เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ให้แต่ละบุคคลได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่
4. การนิเทศเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนโดยให้ครูอาจารย์ได้เรียนรู้ว่าปัญหาของตนเองเป็นอย่างไร จะหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร
5. การนิเทศเป็นการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างกัน สร้างมนุษยสัมพันธ์ มีวิธีการทำงานที่ดีและความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้
6. การนิเทศเป็นการสร้างความผูกพัน และความมั่นคงต่องานอาชีพ รวมทั้งความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เกิดความพึงพอใจในการทำงาน
7. การนิเทศเป็นการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีความรู้สึภาคภูมิใจเป็นอาชีพที่ต้องใช้วิชาความรู้ความสามารถและสามารถที่จะพัฒนาได้

จากหลักการนิเทศภายในโรงเรียนดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการนิเทศภายในโรงเรียนของ สงัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 120-121) ซึ่งมีหลักการนิเทศภายในโรงเรียนว่าต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากร 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ โดยทำงานร่วมกัน ขอมอบและให้เกียรติซึ่งกันและกัน และการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนต้องเกิดขึ้นจากความจำเป็นแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน รวมทั้งเพื่อช่วยเพื่อนร่วมงานให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น สิ่งที่สำคัญคือการเสริมสร้างกำลังใจของผู้บริหารจะมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงถือว่าการสร้างเสริมกำลังใจของผู้บริหารจะส่งผลต่อความสัมฤทธิ์ผลของการนิเทศภายในโรงเรียนด้วย

แนวคิดการนิเทศภายในโรงเรียน

1. การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอนวิธีหนึ่ง ซึ่งเป็นการปฏิบัติการร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับคณะครูในโรงเรียน
2. ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสายชั้น หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ ครูวิชาการกลุ่มและคณะครูมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนภายในโรงเรียน จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานในการนิเทศและร่วมมือ รวมพลัง ใช้ทรัพยากรทั้งหมดตอบอย่างเป็นระบบ
3. วิธีการนิเทศภายในโรงเรียนมีหลายวิธี การเลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับศักยภาพของโรงเรียน เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน และของคณะครูจะช่วยให้การนิเทศภายในโรงเรียนประมณศึกษา
4. การนิเทศภายในโรงเรียนจะประสบผลดี ถ้าผู้นิเทศและผู้รับนิเทศเข้าใจถึงกระบวนการนิเทศ มีเทคนิคการนิเทศ และทุกคนมีความพร้อมที่จะทำงานด้วยวิชาการอย่างจริงจัง ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน
5. การนิเทศภายในโรงเรียน หากคณะครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการคิด มีส่วนร่วมในการปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศ จะทำให้การนิเทศเกิดการยอมรับ มีความเต็มใจ และมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทำให้การปฏิบัติของคณะครูเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

กระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม

สิ่งสำคัญในการจัดการนิเทศการศึกษาก็คือ จะดำเนินการอย่างไร จึงจะทำให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ขั้นตอนในการปฏิบัติงานทางการนิเทศการศึกษาเรียกว่า กระบวนการนิเทศการศึกษา เนื่องจากกระบวนการเป็นเทคนิควิธีในการทำงาน ดังนั้นกระบวนการทำงานของแต่ละบุคคลย่อมจะมีความแตกต่างกันไป

กระบวนการทำงานเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาที่ได้ผลในปัจจุบันนี้ ได้ยอมรับการทำงานตามขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เน้นการทำงานอย่างมีระบบระเบียบตั้งอยู่บนรากฐานของการทำงานโดยยึดถือวิธีการแบบประชาธิปไตย คือ ใช้หลักมนุษยธรรม โดยการใช้เหตุใช้ผลในการแก้ปัญหา หลักการระดมสมอง โดยการให้ความเคารพซึ่งกันและกัน การยกย่องนับถือซึ่งกันและกัน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน และหลักสามัคคีธรรม คือ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ และถือว่าการอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกันจะทำให้งานนั้นมีประสิทธิภาพ (สันต์ธรรมบำรุง, 2526, หน้า 78) นอกจากนี้จะต้องให้ความสำคัญในการทำงานแบบกระบวนการหมู่พวก และเน้นความมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับวิธีดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

กระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม หมายถึง การนิเทศการสอนภายในโรงเรียนที่ให้คณะครูในโรงเรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการคิด มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศการศึกษาร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน ตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายใน 7 ขั้นตอนคือ การให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศภายใน การตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการนิเทศการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อ

และเครื่องมือ การปฏิบัติการนิเทศและการประเมินผลรายงานการนิเทศ โดยให้ผู้บริหารมีบทบาทเป็นผู้ริเริ่มจัดให้มีการนิเทศขึ้นในโรงเรียน เป็นที่ปรึกษา คอยอำนวยความสะดวก และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศให้มากขึ้น

กระบวนการนิเทศภายในโดยคณะกรรมการมีส่วนร่วม มีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศภายใน โดยการจัดประชุมอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจในการนิเทศร่วมกัน หากผู้บริหารและครูทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจถูกต้องตรงกับเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน จะทำให้คณะกรรมการคลายความวิตกกังวลในเรื่องการนิเทศและพร้อมจะให้ความร่วมมือกับผู้นิเทศ ตลอดจนสามารถเสนอแนะกิจกรรมการนิเทศที่ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของคณะกรรมการแก่ผู้บริหารโรงเรียนได้อีกด้วย

เรื่องที่จำเป็นต้องให้ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจกับคณะกรรมการในโรงเรียนมีดังนี้

- 1.1 ความสำคัญและความจำเป็นของการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน
- 1.2 ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน
- 1.3 จุดมุ่งหมาย หลักการและแนวคิดในการนิเทศภายในโรงเรียน
- 1.4 กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

ในการจัดประชุมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน คณะครูในโรงเรียนตามธรรมชาติแล้วมีแนวโน้มยอมรับบุคลากรจากภายนอกโรงเรียน ดังนั้นการให้ความรู้ผู้บริหารควรเชิญวิทยากรจากภายนอก เช่น ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ หรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับเชื่อถือของคณะกรรมการในโรงเรียน

ขั้นที่ 2 การตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียน

2.1 กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบชัดเจน เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การนิเทศภายในโรงเรียนได้เริ่มต้น มีการเคลื่อนไหว และการทำงานในรูปแบบคณะกรรมการเป็นการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการในหน่วยงานมีส่วนร่วมสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรอบคอบ รูปแบบการคัดเลือกนั้นดำเนินการโดยจัดประชุมเปิดโอกาสให้คณะกรรมการทุกคนมีส่วนร่วมในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นและร่วมกันคัดเลือกบุคคลที่คณะกรรมการยอมรับเป็นคณะกรรมการนิเทศจะช่วยแก้ปัญหาการไม่ยอมรับผู้นิเทศได้ในระดับหนึ่ง และเพื่อให้เกิดการประสานงานที่ดี

2.2 กำหนดขอบข่าย หน้าที่ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการนิเทศให้ชัดเจน ซึ่งอาจจะกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนดังนี้

- 1) กำหนดนโยบายของการนิเทศภายในโรงเรียน เช่น
 - ส่งเสริมการปฏิบัติงานและความร่วมมือในการทำงานของครูเป็นหมู่คณะ ใช้กระบวนการกลุ่มในการปฏิบัติงาน
 - ส่งเสริมให้ครูรักงานวิชาการ ทำงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ เคารพในหลักการและเหตุผลของการปรับปรุงคุณภาพของงาน
 - ช่วยเหลือให้ครูปฏิบัติงานได้สะดวก มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ทักษะต่าง ๆ ที่ก่อประโยชน์ให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ
- 2) ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน หลักสูตรการสอนและอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู
- 3) กระตุ้นให้ครูเกิดความตื่นตัวทางวิชาการอยู่เสมอด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น แข่งขานวัตกรรมทางวิชาการ ส่งเสริมการอ่านบทความทางวิชาการหรือการให้ใบขมนิเทศการทางวิชาการของหน่วยงานต่าง ๆ
- 4) ร่วมกับคณะครูดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
- 5) สร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น นำผลสำเร็จของการปฏิบัติงานมาแสดงให้เห็นปรากฏแก่บุคคลอื่น แต่งตั้งเป็นคณะทำงานตามถนัด และเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่
- 6) ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

2.3 ทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการนิเทศ และผู้รับการนิเทศ หากผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเข้าใจบทบาทหน้าที่ตน และผู้เกี่ยวข้องชัดเจน จะทำให้ผู้นิเทศสามารถปฏิบัติงานด้วยความสบายใจ ไม่อึดอัด ขณะเดียวกันก็ช่วยลดความขัดแย้งของผู้รับการนิเทศที่มีต่อผู้นิเทศได้อีกด้วย

2.4 ชักข้อความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติการนิเทศ การที่ผู้นิเทศปฏิบัติการนิเทศในขณะยังมีความเข้าใจไม่ตรงกัน อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในการนิเทศ ทำให้ผู้รับการนิเทศเกิดการสับสนและไม่ศรัทธาผู้นิเทศ ทำให้การดำเนินการนิเทศล้มเหลวได้

ขั้นที่ 3 โรงเรียนจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ในขั้นตอนนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ และการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ

3.1 การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ ความสำคัญของระบบข้อมูลและสารสนเทศ นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะช่วยให้งานการบริหารและการดำเนินงานด้านการบริหารต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความถูกต้อง และทันกับเหตุการณ์ นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ผู้บริหารต้องอาศัยเป็นเครื่องมือในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ

ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ (2537, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า ข้อมูลและสารสนเทศ ดังนี้

ข้อมูล (Data) หมายถึง ตัวอักษร ตัวเลข หรือสัญลักษณ์ใด ๆ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริง เป็นข่าวสารที่ยังมิได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ประมวลผล ข้อมูลนั้นอาจมีความหมายในตัวเองหรือไม่มีความหมายในตัวเองก็ได้ มีลักษณะ เป็นข้อมูลเดิม

สารสนเทศ (Information) หมายถึง ผลหรือผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ประมวลผล ซึ่งสารสนเทศนี้สามารถนำไปใช้ได้ทันทีตามความต้องการ เช่น ในการสอนนักเรียนแต่ละคนมีคะแนนรายวิชาเหล่านี้เรียกว่า ข้อมูล แต่เมื่อนำมาประมวลผลหาเกรดเฉลี่ยแต่ละรายวิชาออกมา เกรดเฉลี่ย คือ สารสนเทศ

ประโยชน์ของข้อมูลและสารสนเทศมีดังนี้

1. ช่วยในการวางแผน หน่วยงานต่าง ๆ จำเป็นจะต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า จึงต้องอาศัยสารสนเทศด้านต่าง ๆ ประกอบ เพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดขึ้นได้

2. ช่วยในการตัดสินใจ การตัดสินใจเป็นเรื่องที่ผู้บริหารทุกระดับที่จะต้องทำตลอดเวลา สารสนเทศที่มีพร้อมจะช่วยให้การตัดสินใจของผู้บริหารถูกต้องและรวดเร็ว

3. ช่วยในการปรับปรุงหน่วยงาน การปรับปรุงหน่วยงานก็ต้องอาศัยสารสนเทศประกอบการพิจารณา เช่น ถ้าจะขยายห้องเรียนเพิ่มขึ้น ก็จำเป็นต้องใช้สารสนเทศเกี่ยวกับจำนวนนักเรียน เป็นต้น

ข้อมูลและสารสนเทศที่โรงเรียนจะต้องเก็บรวบรวมเพื่อนำมาประกอบการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ เฉพาะที่จำเป็นดังนี้

1. จำนวนนักเรียนจำแนกตามเพศ
2. จำนวนนักเรียนจำแนกตามอายุ
3. จำนวนนักเรียนที่เลื่อนชั้น และตกชั้นของนักเรียน
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียน
5. จำนวนนักเรียนที่ไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้
6. ภาวะสุขภาพของนักเรียน
7. อัตราการมาเรียนของนักเรียน
8. รายงานการใช้สื่อการสอนของครู
9. รายงานการผลิตสื่อของครู
10. การนิเทศการศึกษา
11. จำนวนนักเรียนที่ขาดแคลน
12. รายละเอียดแสดงวุฒิการศึกษาของข้าราชการครู
13. รายชื่อวิทยากรบุคคลภายนอก
14. เอกสารสำคัญในการปฏิบัติงานประจำชั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียนดังกล่าวข้างต้นเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน โดยเก็บข้อมูลไว้เป็นรูปเล่ม หรือแฟ้มข้อมูล ซึ่งสามารถนำมาใช้ประกอบการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการได้โดยสะดวกรวดเร็ว

3.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ สำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ (2529, หน้า 20) กล่าวได้ว่า วัตถุประสงค์ของการศึกษาสภาพปัจจุบัน
ปัญหาและความต้องการมีดังนี้

- 1) เพื่อทราบสภาพการศึกษาและคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในขณะนั้น
- 2) เพื่อทราบสภาพที่เป็นปัญหา
- 3) เพื่อทราบความต้องการ
- 4) เพื่อกำหนดแนวทางตัดสินใจในการแก้ปัญหา
- 5) เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์อย่าง

มีประสิทธิภาพ

- 6) เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพความเป็นจริง กำลังเป็นอยู่ หรือกำลังดำเนินการอยู่
ขณะนั้น เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาได้สำรวจข้อมูลที่เป็นสภาพปัจจุบัน พบว่า ผลการสอบคณิตศาสตร์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด

สภาพปัญหา หมายถึง สภาพความแตกต่างของสิ่งที่เป็นอย่างอยู่หรือผลที่ปรากฏกับสิ่งที่
ต้องการให้เป็นหรือเป้าหมาย เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาได้สำรวจข้อมูล พบว่า นักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 3 ทำคะแนนคณิตศาสตร์ได้เพียงร้อยละ 50 ต่ำกว่าเกณฑ์ของจังหวัด ซึ่งกำหนดไว้
ร้อยละ 55

ความต้องการ หมายถึง สิ่งที่ยังปรารถนาตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้
เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนได้สำรวจข้อมูลที่เป็นความต้องการ พบว่า นักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 3 ควรทำคะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 55 โดยเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 5

ในการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ตัวบ่งชี้ คุณภาพด้านต่าง ๆ ที่สำคัญคือ
 - ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์ทุกชั้น
 - ด้านอัตราการเข้าชั้นทุกชั้น

- ด้านสภาวะสุขภาพของนักเรียนทุกชั้น
- ด้านคุณลักษณะของนักเรียนตามจุดประสงค์หลักสูตร

2) สํารวจ และประเมินความต้องการของครู

3) จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ

4) วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุ กำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา และการดำเนินการตามความต้องการ

ขั้นที่ 4 การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน

การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การนำผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการมากำหนดกิจกรรมและแนวทางการปฏิบัติการนิเทศ

ดังนั้นในขั้นตอนการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นขั้นตอนที่นำเอาทางเลือกที่จะดำเนินการมาร่วมกันกำหนดรายละเอียดกิจกรรมและจัดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติเขียนเป็นโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งในโครงการควรระบุสาระสำคัญดังนี้

1. หลักการและ เหตุผล
2. วัตถุประสงค์
3. เป้าหมาย
4. แผนดำเนินการ
 - 4.1 กิจกรรมสำคัญ
 - 4.2 ปฏิทินปฏิบัติงาน
5. ทรัพยากรที่ต้องการ
6. การประเมินผล
7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ขั้นที่ 5 การสร้างสื่อและเครื่องมือ

สื่อและเครื่องมือมีความสำคัญต่อการนิเทศการศึกษามากเพราะ เป็นสิ่งที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาวิธีการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของการสร้างสื่อและเครื่องมือ คือ

1. เพื่อช่วยให้ทราบถึงคุณภาพการศึกษา สาเหตุอันเป็นปัญหาเพื่อประโยชน์ในการหาแนวทางแก้ไข ส่งเสริม สนับสนุนให้ตรงความเป็นจริง
2. เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ แก่ผู้รับการนิเทศ เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้ผู้รับการนิเทศรับประโยชน์จากการนิเทศอย่างแท้จริง

ขั้นตอนปฏิบัติในการสร้างสื่อและเครื่องมือ หลังจากที่ได้จัดทำโครงการนิเทศภายใน โดยได้กำหนดกิจกรรมและขั้นตอนการปฏิบัติแล้ว ให้คณะกรรมการนิเทศภายใน จัดประชุมระดมความคิด กำหนดเครื่องมือและสื่อเพื่อประชุมในการปฏิบัติการนิเทศต่อไปตามความเหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติของโรงเรียน เช่น การจัดทำปฏิทินการสอนซ่อมเสริม ปฏิทินปฏิบัติงานการผลิตสื่อ และการใช้สื่อการสอนของครู จัดทำคู่มือครูเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนการจัดทำแบบประเมินตนเองให้คณะครู แบบบันทึกผลการนิเทศ ข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เป็นต้น

ในการปฏิบัติการสร้างสื่อและเครื่องมือที่สำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการกำหนดและเลือกรูปแบบเครื่องมือด้วย

ขั้นที่ 6 การปฏิบัติการนิเทศ

การปฏิบัติการนิเทศ หมายถึง การดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดในโครงการนิเทศภายในโรงเรียนทุกขั้นตอน

ในการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้นิเทศจะต้องนำหลักการนิเทศ เทคนิค สื่อและเครื่องมือการนิเทศไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบุคลากรที่รับการนิเทศ

เพื่อให้การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ผู้บริหารโรงเรียนหรือคณะกรรมการนิเทศ ควรดำเนินการดังนี้

1. ประชุมผู้เกี่ยวข้องและคณะทำงาน ความเข้าใจในรายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติงานแต่ละโครงการให้ตรงกัน
2. กำหนดงานที่จะปฏิบัติ แต่ละโครงการมีงานอะไรบ้างที่ทำได้จัดเรียงลำดับรายการที่จะปฏิบัติก่อนหลังไว้เป็นข้อ ๆ เช่น ถ้าเป็นโครงการอบรมครู งานที่ควรเตรียมและปฏิบัติคือ การจัดสถานที่ประชุมอบรม การต้อนรับแขก พิธีกร วิทยากรให้การอบรม และการเตรียมด้านสวัสดิการและการให้บริการต่าง ๆ แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
3. แบ่งงานรับผิดชอบ แบ่งงานรับผิดชอบว่าใครจะทำอะไร เวลาใด ใช้ช่วงเวลาอย่างน้อยเพียงใด ให้แน่นอนชัดเจน และควรเตรียมการไว้ด้วยว่า หากผู้ปฏิบัติงานมีปัญหาอุปสรรคไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ควรจะมีผู้ใดเป็นผู้ปฏิบัติงานแทน โดยมีให้เกิดความเสียหาย
4. ทำความเข้าใจสื่อและเครื่องมือนิเทศการศึกษาร่วมกัน เมื่อทุกคนให้ความรับผิดชอบงานตามที่ประชุมมอบหมาย ทุกคนจะต้องทำความเข้าใจสื่อหรือเครื่องมือที่จะต้องนำไปปฏิบัติการนิเทศให้เข้าใจ และควรทดลองใช้สื่อนั้น ๆ ก่อน เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่อง อันจะก่อให้เกิดการเสื่อมศรัทธาต่อผู้รับการนิเทศหรือผู้ปฏิบัติงานได้
5. ตกลงกำหนดแนวทางร่วมกันเกี่ยวกับระบบการเก็บข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูลของแต่ละคนที่รับผิดชอบให้เป็นแนวทางเดียวกัน ข้อมูลที่ได้จะนำไปจัดดำเนินการต่อไปอย่างไรให้ทุกคนมีความเข้าใจตรงกัน เพราะข้อมูลนั้นมีความสำคัญและเป็นหลักฐานสำหรับเป็นข้อมูลย้อนกลับให้โรงเรียนได้ทราบผลการปฏิบัติงานต่อไป

6. ปฏิบัติงานนิเทศตามโครงการ ตามงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หากต้องการกระตุ้นหรือเร่ง ให้คณะกรรมการวางแผนกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาที่ค้นพบในขณะนิเทศ ก็ควรประชุมคณะครู เพื่อวางแผนงานและกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา เช่น เมื่อพบว่าเด็กเรียนอ่อนก็ให้คณะครูประชุมหรือว่าจะแก้ปัญหายังไง อาจจะแก้ปัญหาด้วยการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่ครู หรือประชุมปฏิบัติการผลิตสื่อการเรียน

7. มีการพบปะ ประชุม ทบทวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอน และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของแต่ละบุคคลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพตลอดเวลาและเพื่อช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคหรือการเปลี่ยนแปลงขึ้น

8. ประชุมคณะปฏิบัติงานนิเทศทั้งหมด เพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานนิเทศเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานนิเทศตามโครงการ เพื่อประเมินผลสรุปการปฏิบัติงานและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ให้ครบถ้วน การประชุมขั้นนี้ทุกคนควรจิตใจเป็นนักประชาธิปไตย ยอมรับข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมาและพร้อมที่จะพัฒนาตัวเอง

9. การนำข้อมูลไปใช้ ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการปฏิบัติการนิเทศจะต้องนำไปประมวล สรุปวิเคราะห์ วิจัยเพื่อรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ขั้นที่ 7 การประเมินผลและการรายงานผล

การประเมินผลและการรายงานผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นขั้นที่จะสร้างความสมบูรณ์ให้กับกระบวนการนิเทศการศึกษา ทำให้การนิเทศเป็นไปอย่างมีระบบโดยกำหนดให้มีการประเมินงานและโครงการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน สอนอง เครือมาก, 2535, หน้า 1061-1062) มีแนวทางในการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในดังนี้

การประเมินผลการนิเทศ หมายถึง การตรวจสอบความสำเร็จของโครงการกับ
วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยครอบคลุมถึงการประเมินงานดังต่อไปนี้

การประเมินก่อนการดำเนินการ เป็นการดูความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ของงานหรือโครงการ รวมทั้งดูเหตุผลความสอดคล้องในตัวโครงการที่เขียนไว้ด้วย

การประเมินระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินทั้งกระบวนการและผลงานใน
ช่วงต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขอยู่ตลอดเวลาในระหว่างดำเนินการ

การประเมินสิ้นสุดท้ายของการดำเนินงาน เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่ได้เป็น
ไปตามวัตถุประสงค์เพียงใด

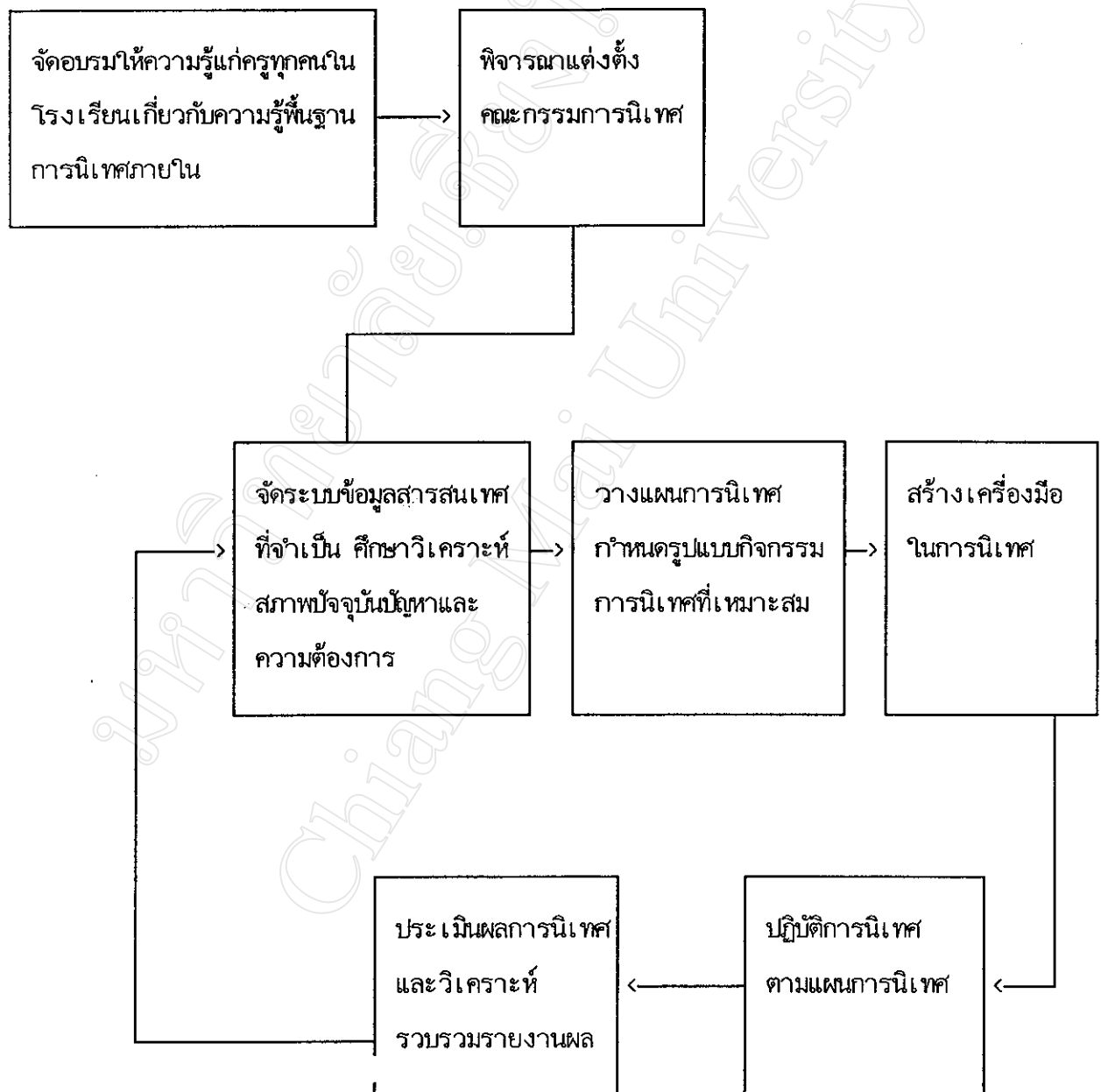
ผู้มีหน้าที่ดำเนินการประเมินผล คือ ผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการนิเทศ
โดยเปิดโอกาสให้คณะครูได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำแบบประเมินโครงการด้วย

ขอบข่ายกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติในการประเมินควรมีดังนี้

1. ประเมินผลสำเร็จของโครงการตามวัตถุประสงค์และ เป้าหมาย
2. ประเมินความคิดเห็นเพื่อทราบความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศ
3. ประเมินกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนทุกขั้นตอน
4. สรุปผลการประเมินเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงการปฏิบัติงานใน

โอกาสต่อไป

แผนภูมิที่ 1 แสดงขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม

ที่มา : ประยุกต์มาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2538, หน้า 88

ตัวอย่าง

การดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนโดยคณะครูมีส่วนร่วม

นายดี รักพัฒนา เป็นผู้บริหารโรงเรียนบ้านปรางค์กู๋ ซึ่งมีครูในโรงเรียน จำนวน 12 คน นักเรียนจำนวน 168 คน เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นเด็กเล็กถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นายดี รักพัฒนา เป็นอาจารย์ใหญ่ที่กระตือรือร้นมาก เขาตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นอย่างยิ่งว่า เป็นวิธีการที่จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ อาจารย์ใหญ่ดี มีความตั้งใจที่จะพัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งได้ดำเนินการมาบ้างแล้ว แต่ยังไม่เป็นระบบ อาจารย์ใหญ่ดี เคยพูดกับคณะครูอยู่เสมอทั้งในเวลาประชุมครู ในช่วงเวลาพัก และขณะรับประทานอาหารกลางวัน ว่าการนิเทศภายในให้ประโยชน์และมีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คณะครูเริ่มเข้าใจและเห็นด้วยกับความคิดของอาจารย์ใหญ่

ดังนั้น เพื่อให้การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างเป็นระบบ และได้รับความร่วมมือจากคณะครูในโรงเรียน ตลอดทั้งมีการยอมรับด้วยความเต็มใจ อาจารย์ใหญ่ดีตกลงเลือกกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม มาใช้ในโรงเรียน ซึ่งมี 7 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1 จัดอบรมให้ความรู้แก่คณะครูทุกคนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานการนิเทศภายใน
- ขั้นที่ 2 พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ
- ขั้นที่ 3 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ
- ขั้นที่ 4 วางแผนการนิเทศ
- ขั้นที่ 5 สร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศ
- ขั้นที่ 6 ปฏิบัติการนิเทศ
- ขั้นที่ 7 ประเมินผลการนิเทศ

ซึ่งจุดเด่นของกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม คือ การจัดให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ เพื่อให้ผู้บริหารและคณะครูมีความคิดความเข้าใจตรงกันในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน และจุดเด่นอีกประการหนึ่งคือ การเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนกระบวนการนิเทศ โดยให้คณะครูมีส่วนร่วมในการคิด มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งการมีส่วนร่วมจะทำให้การนิเทศดำเนินไปได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมศักยภาพโรงเรียนและสอดคล้องตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของคณะครู อีกทั้งช่วยด้านขวัญกำลังใจของคณะครูเพิ่มขึ้นด้วย

การปฏิบัติการนิเทศตามกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วมดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดอบรมให้ความรู้แก่คณะครูทุกคนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานการนิเทศภายใน

อาจารย์ใหญ่ได้ศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องการนิเทศการศึกษา กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน และดำเนินการจัดทำโครงการ จัดอบรมคณะครูในโรงเรียน ให้มีความรู้พื้นฐานการนิเทศ เช่น ความหมายของการนิเทศภายใน จุดมุ่งหมาย หลักการ แนวคิด และกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน โดยอาจารย์ใหญ่ได้ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ และผู้มีความรู้ในเรื่องการนิเทศ มาให้ความรู้แก่คณะครู โดยใช้ระยะเวลาการอบรมคณะครู 1 วัน โดยกำหนดวันเวลาตามความเหมาะสม

ขั้นที่ 2 พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ

ในขั้นตอนนี้ อาจารย์ใหญ่ได้เชิญคณะครูทุกคนในโรงเรียนมาร่วมประชุมเพื่อพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ โดยให้คณะครูได้ช่วยพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นคณะกรรมการนิเทศภายใน จำนวน 3-5 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบสูง มีมนุษยสัมพันธ์ดี ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ตลอดจนมอบหมายบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการนิเทศภายในให้ชัดเจน โดยทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการนิเทศ และผู้รับการนิเทศ

ขั้นที่ 3 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็น และศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ

3.1 คณะกรรมการนิเทศ ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านสภาวะสุขภาพ ด้านคุณลักษณะของนักเรียน เป็นต้น โดยจัดทำเป็นรูปเล่มหรือแฟ้มข้อมูล สามารถนำมาใช้ศึกษาวิเคราะห์ได้โดยสะดวก รวดเร็วและเป็นปัจจุบัน

3.2 ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการนิเทศภายใน และคณะครูทุกคนในโรงเรียน นำข้อมูลสารสนเทศที่รวบรวมไว้ จัดประชุมระดมความคิดศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศในด้านต่าง ๆ เพื่อค้นหาสภาพปัญหา ดังนี้

3.2.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศจากตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพของนักเรียน

ก. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์ทุกชั้นเรียน ปีการศึกษา 2537

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยร้อยละทุกกลุ่มประสบการณ์ ทุกชั้นเรียน ปีการศึกษา 2537

ชั้น	ค่าเฉลี่ยร้อยละรายกลุ่มประสบการณ์					
	ไทย	คณิต	สพช.	สสน.	กพอ.	ปพศ.
ป.6	66.11	43.12	60.66	80.00	85.00	72.00
ป.5	69.57	44.13	70.00	80.00	81.00	75.00
ป.4	70.00	42.34	70.00	79.01	79.00	—
ป.3	71.00	43.14	65.00	81.01	80.00	—
ป.2	80.00	46.31	70.00	79.00	81.00	—
ป.1	80.00	44.33	75.00	71.00	69.00	—

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกระดับชั้น กลุ่มทักษะ คณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ข. วิเคราะห์อัตราการซ้ำชั้น ทุกชั้น

ตารางที่ 2 ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ซ้ำชั้นทุกชั้น ในปีการศึกษา 2537

ชั้น/ห้อง	จำนวน นักเรียน	จำนวน นักเรียน ซ้ำชั้น	คิดเป็น ร้อยละ	สาเหตุที่ซ้ำชั้น		
				เวลา เรียน ไม่พอ	ไม่ผ่านเกณฑ์ จุดประสงค์ การเรียนรู้	ไม่ผ่านเกณฑ์ การสอบ ปลายปี
ป.6	21	—	—	—	—	—
ป.5	22	2	9.09	—	2	—
ป.4	20	8	40.00	2	6	—
ป.3	18	3	16.67	—	3	—
ป.2	42	7	16.67	—	7	—
ป.1	45	11	24.44	3	8	—
รวม	168	31	18.45	5	26	—

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีอัตราการซ้ำชั้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40 เมื่อพิจารณาด้านสาเหตุที่ซ้ำชั้นปรากฏว่า นักเรียนซ้ำชั้นเนื่องมาจากสาเหตุที่ไม่ผ่านเกณฑ์จุดประสงค์การเรียนรู้มากที่สุด จำนวน 26 คน

คณะกรรมการนิเทศและคณะครู จึงได้นำสาเหตุที่ไม่ผ่านเกณฑ์จุดประสงค์การเรียนรู้มาวิเคราะห์ต่อไปว่า กลุ่มประสบการณ์ใดที่นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์จุดประสงค์การเรียนรู้มากที่สุด

ตารางที่ 2/1 วิเคราะห์การไม่ผ่านเกณฑ์จุดประสงค์การเรียนรู้ กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
แยกตามระดับชั้น

กลุ่มประสบการณ์	ระดับชั้น						รวม	ลำดับ ความ สำคัญ
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6		
ทักษะภาษาไทย	—	—	—	2	—	—	2	3
ทักษะคณิตศาสตร์	5	7	3	4	2	—	21	1
สพข.	3	—	—	—	—	—	3	2
สสน.	—	—	—	—	—	—	—	—
กพอ.	—	—	—	—	—	—	—	—
ปพศ.	—	—	—	—	—	—	—	—

จากตารางที่ 2/1 จะเห็นว่านักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์จุดประสงค์การเรียนรู้ กลุ่มทักษะ
คณิตศาสตร์ จำนวนมากที่สุด 21 คน เป็นปัญหาในลำดับที่ 1

ค. วิเคราะห์ภาวะสุขภาพของนักเรียน

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ภาวะสุขภาพนักเรียน

ชั้น/ห้อง	จำนวน นักเรียน	นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์		ลำดับ ความ สำคัญ	หมายเหตุ
		จำนวน	ร้อยละ		
ป.6	21	20	100	–	เกณฑ์ คือความสัมพันธ์ของ อายุ – น้ำหนัก – ส่วนสูง ตามเกณฑ์มาตรฐานของ กระทรวงสาธารณสุข
ป.5	22	22	100	–	
ป.4	20	20	100	–	
ป.3	18	18	100	–	
ป.2	42	42	100	–	
ป.1	45	45	100	–	

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่าภาวะสุขภาพของนักเรียนทุกระดับชั้น ผ่านเกณฑ์ทุกคน

3.2.2 สำรวจและประเมินความต้องการของคณะกรรมการ

เมื่อได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลตัวบ่งชี้คุณภาพด้านต่าง ๆ แล้ว คณะกรรมการนิเทศได้ศึกษาวิเคราะห์ผลการสำรวจความต้องการของคณะครูในโรงเรียน ตามแบบสำรวจที่คณะกรรมการฯ ได้จัดทำขึ้น และประเมินความต้องการ (Needs Assessment) ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4 สํารวจและประเมินความต้องการ

รายการ ความต้องการ	ระดับความต้องการ			หมายเหตุ
	3	2	1	
1. การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับหลักสูตรฯ				3 หมายถึง ต้องการมาก
1.1 หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง	11	–	1	2 หมายถึง ต้องการปานกลาง
1.2 กระบวนการจัดการเรียนการสอน	11	–	1	1 หมายถึง ต้องการน้อย
1.3 การจัดทำสื่อประกอบการสอน	11	–	1	ตัวเลขที่สรุปในช่องระดับ
1.4 การวัดและประเมินผล	11	–	1	ความต้องการคือ จำนวนคน
2. การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพ				
2.1 การทำผลงานทางวิชาการ	6	5	1	
2.2 การทำหนังสืออ่านประกอบ	6	5	1	
2.3 การทำหนังสือสำหรับเด็ก	6	5	1	
2.4 การทำวิจัยในชั้นเรียน	–	–	–	
3. การพัฒนาโรงเรียน				
3.1 พัฒนาห้องสมุด	8	2	2	
3.2 พัฒนาโรงอาหาร	11	–	1	
3.3 พัฒนามุมพักผ่อนสำหรับนักเรียน	11	–	1	

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่าครูมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเกี่ยวกับหลักสูตรมากที่สุด
หมายเหตุ การสำรวจความต้องการของครู อาจจัดทำขึ้นเองได้ตามความเหมาะสม

3.3 จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ

อาจารย์ใหญ่ คณะกรรมการนิเทศและคณะครูทุกคนในโรงเรียน ได้นำผลการวิเคราะห์ด้านคุณภาพนักเรียน และด้านความต้องการของครู มาจัดลำดับความสำคัญโครงการอภิปรายแสดงความคิดเห็น และที่ประชุมได้ร่วมกันสรุปผลการจัดลำดับความสำคัญได้ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ

ปัญหาด้านคุณภาพ		ด้านความต้องการ
ผลสัมฤทธิ์ฯ	อัตราการเข้าชั้น	
ผลสัมฤทธิ์ฯ ในกลุ่มทักษะ คณิตศาสตร์ ต่ำกว่าเกณฑ์	นักเรียนไม่ผ่านจุด ประสงค์ในกลุ่มทักษะ คณิตศาสตร์	ต้องการที่จะพัฒนาตนเองเกี่ยวกับหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

หมายเหตุ สำหรับด้านภาวะสุขภาพของนักเรียน ไม่เป็นปัญหา

3.4 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุ กำหนด
ทางเลือก ในการแก้ปัญหาและการดำเนินงานตามความต้องการ

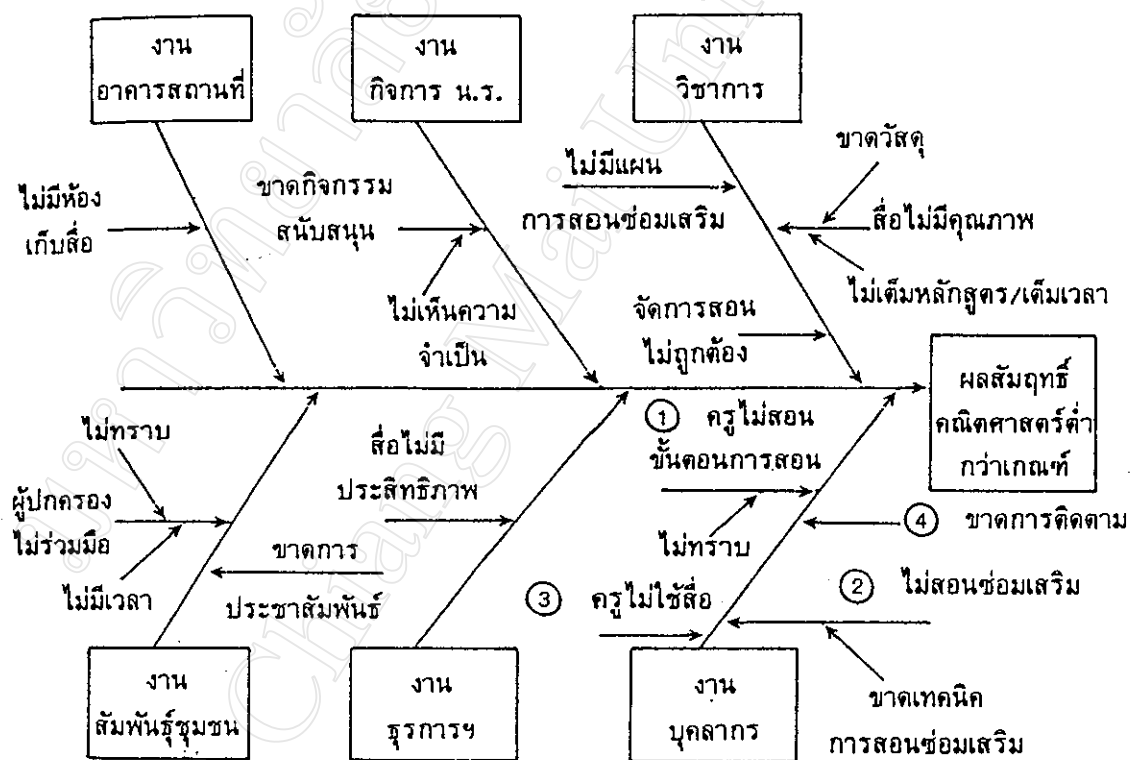
3.4.1 วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา

ในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหานั้น อาจารย์ใหญ่ คณะกรรมการนิเทศและคณะครูได้ใช้วิธีการหาสาเหตุโดยใช้แผนภูมิแก๊งปลา (Fish bone Diagram) โดยพิจารณาทั้งงานด้านต่าง ๆ ตามภารกิจของโรงเรียนเป็นสาเหตุ ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทั้งนี้เพื่อให้คณะครูเห็นว่า งานทุกงานตามภารกิจของโรงเรียนนั้นจะต้องสนับสนุนงานวิชาการที่มุ่งเน้นคุณภาพของนักเรียนประถมศึกษา

เมื่อคณะกรรมการได้หาสาเหตุตามวิธีการแล้ว ได้เรียงเรียงเฉพาะ
สาเหตุที่สำคัญ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

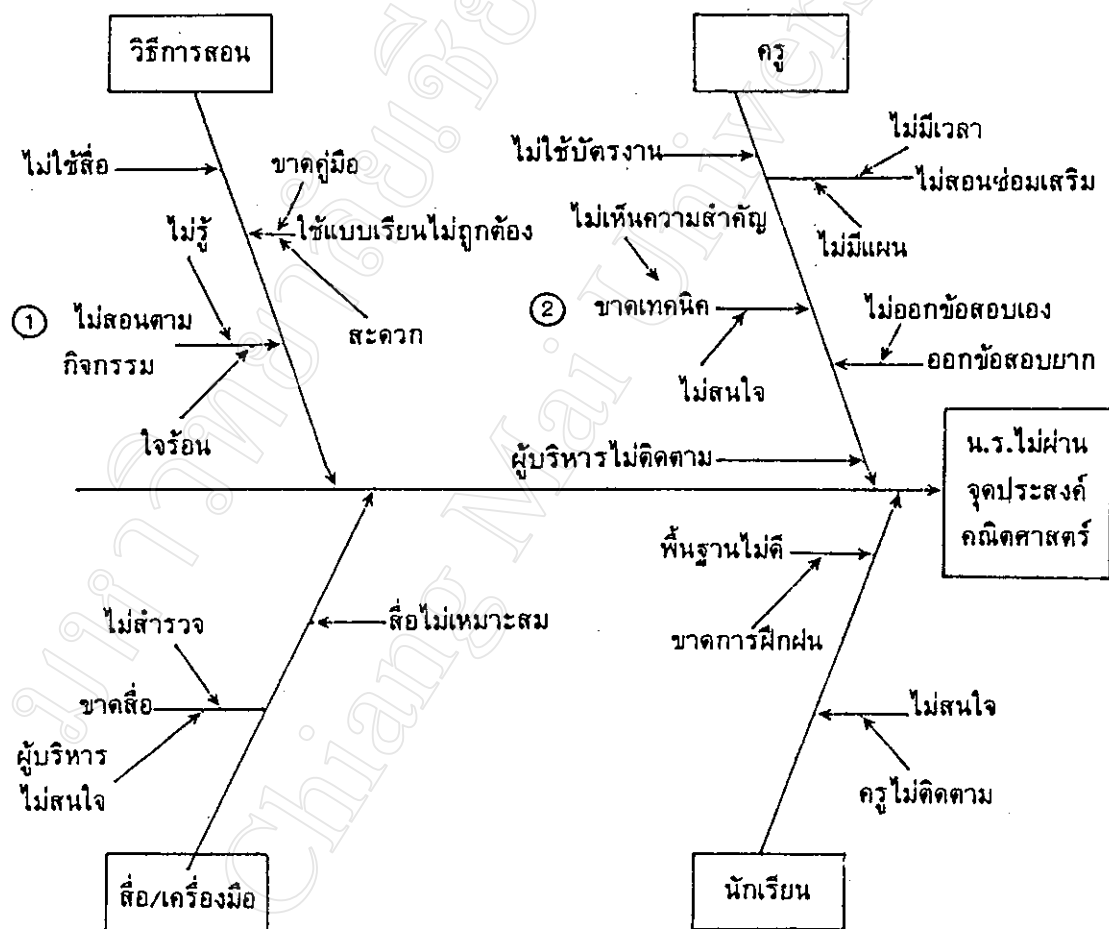
ปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

"ผลสัมฤทธิ์" ในกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ต่ำกว่าเกณฑ์

ปัญหาด้านอัตรการเข้าชั้น

"นักเรียนเข้าชั้นเพราะไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้มากที่สุด"

3.4.2 การจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุและกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา

อาจารย์ใหญ่ คณะกรรมการนิเทศและคณะครู ได้วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา โดยแผนภูมิแก้มปลาในแต่ละปัญหาแล้ว ได้อภิปรายเลือกสาเหตุสำคัญของแต่ละปัญหามาแก้ไขโดยลำดับความสำคัญดังนี้

ตารางที่ 6 ลำดับความสำคัญของสาเหตุ และกำหนดทางเลือก

ปัญหา	สาเหตุของปัญหา ที่เลือกมาแก้ไขตามลำดับ	ทางเลือก/แนวทางแก้ไข
ด้านผลสัมฤทธิ์ 1. ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มทักษะ คณิตศาสตร์ต่ำกว่าเกณฑ์	1.1 ครูไม่สอนตามขั้นตอนการสอนคณิตศาสตร์ 1.2 ครูไม่สอนซ่อมเสริม 1.3 ครูไม่ใช้สื่อการสอน 1.4 ขาดการกำกับติดตาม	- ให้ความรู้ครูเรื่องการสอนคณิตศาสตร์ - จัดตารางเวลาสอนซ่อมเสริมและจัดทำแผนการสอนซ่อมเสริม - ประชุมปฏิบัติการสร้างสื่อและสาริตการใช้สื่อคณิตศาสตร์ - กำกับ ติดตาม
ด้านอัตราการเข้าชั้น 2. นักเรียนไม่ผ่านจุดประสงค์ กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์มาก ที่สุด	2.1 ครูไม่สอนซ่อมเสริม 2.2 ครูไม่ดำเนินการสอนตามลำดับกิจกรรม 2.3 ขาดการติดตามจากผู้บริหาร	- ให้ความรู้ครูเรื่องการสอนซ่อมเสริม - ให้ความรู้ครูเรื่องขั้นตอนการสอนคณิตศาสตร์ - ครูใหญ่ทำปฏิทินกำกับติดตาม

3.4.3 การดำเนินการตามความต้องการ

คณะกรรมการนิเทศ ได้นำความต้องการของคณะครูที่ระบุไว้มากำหนดทางเลือกในการสนองความต้องการดังนี้

ความต้องการ	ทางเลือก
ครูต้องการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)	— ให้ความรู้ครูเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา ศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

ขั้นที่ 4 การวางแผนการนิเทศภายใน

หลังจากที่ได้วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ วิเคราะห์สาเหตุ และกำหนดทางเลือกแล้ว อาจารย์ใหญ่ คณะกรรมการได้ประชุมปรึกษาหารือกับคณะครู เพื่อกำหนดกิจกรรม และรายละเอียดในการปฏิบัติตามทางเลือกที่ได้เลือกไว้แล้วดังนี้

4.1 กำหนดกิจกรรมและรายละเอียดของกิจกรรม

ตารางที่ 7 การพัฒนาครูเพื่อการสอนซ่อมเสริมกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์

กิจกรรมการนิเทศ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1. ให้ความรู้เรื่องการสอนซ่อมเสริมกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์		
1.1 อบรมครู โดยจัดให้มีการบรรยาย, สาธิตการสอน	1-5 พ.ค. 2538	อ.ฉันทนา สกุลพลอย
1.2 ประชุมปฏิบัติการสร้างสื่อการสอน	6-15 พ.ค. 2538	อ.ฉันทนา สกุลพลอย และคณะ
1.3 สาธิตการใช้สื่อประกอบการสอน	6-15 พ.ค. 2538	อ.ฉันทนา สกุลพลอย และคณะ
2. ประชุมปฏิบัติการ		
2.1 กำหนดรูปแบบการสอนซ่อมเสริม	16-20 พ.ค. 2538	อ.สุภา สั่งสุข และคณะ
2.2 จัดทำแผนการสอนซ่อมเสริม	1-30 พ.ค. 2538	อ.สุภา สั่งสุข และคณะ
3. กำหนดแนวทางและปฏิทินการนิเทศ กำกับติดตามผล		
3.1 ประชุมนิเทศ (สนทนาทางวิชาการ และ ประเมินผลระหว่างปฏิบัติงาน)	พฤษภาคม 2538 - สิงหาคม 2538	อ.ฉันทนา สกุลพลอย และคณะ
3.2 ตรวจสอบความรู้นักเรียนเป็นระยะ	พฤษภาคม 2538 - สิงหาคม 2538	อ.ฉันทนา สกุลพลอย และคณะ
3.3 นิเทศเยี่ยมชั้นเรียน	พฤษภาคม 2538 - สิงหาคม 2538	อ.ฉันทนา สกุลพลอย และคณะ
4. ประเมินผล	20-25 ส.ค. 2538	อ.ฉันทนา สกุลพลอย
5. สรุป และรายงานผล	25-31 ส.ค. 2538	อ.ฉันทนา สกุลพลอย

ตารางที่ 8 การพัฒนาครูเรื่องหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

กิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1. ให้ความรู้ครูเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 โดย		
1.1 ให้ความรู้เอกสาร	1-5 มิ.ย. 2538	อ.ภาคภูมิ แสนดี และคณะ
1.2 ให้ความรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (วีดีทัศน์)	6-9 มิ.ย. 2538	อ.ภาคภูมิ แสนดี และคณะ
1.3 เชิญวิทยากรจากภายนอกมาบรรยาย	18 มิ.ย. 2538	อ.ภาคภูมิ แสนดี และคณะ
2. ประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนการสอน ป.1	20-25 มิ.ย. 2538	อ.วิไล สดชื่น และคณะ
3. สาธิตการสอน	28 มิ.ย. 2538	อ.วิไล สดชื่น และคณะ
4. นำไปศึกษาดูงานในโรงเรียนร่วมพัฒนา หลักสูตร	5 ก.ค. 2538	อ.ภาคภูมิ แสนดี และคณะ
5. สังเกตการสอน ชั้น ป.1	กรกฎาคม 2538 - สิงหาคม 2538	ครูใหญ่ และคณะ
6. ประชุมนิเทศ (สนทนาทางวิชาการ และประ- เมินผลระหว่างการทำงาน)	มิถุนายน 2538 - สิงหาคม 2538	อ.วิไล สดชื่น และคณะ
7. สรุป และรายงานผล	26-31 ส.ค. 2538	อ.วิไล สดชื่น

4.2 จัดทำโครงการนิเทศภายในโรงเรียน

อาจารย์ใหญ่และคณะกรรมการนิเทศ ได้แจ้งให้ครูทุกคนทราบกิจกรรมและรายละเอียดของกิจกรรม แล้วนำกิจกรรมดังกล่าวมากำหนดเป็นโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

ชื่อโครงการ	โครงการนิเทศภายในโรงเรียน
แผนงาน	แผนงานวิชาการ
ผู้รับผิดชอบ	นายดี รักพัฒนา
ลักษณะโครงการ	โครงการต่อเนื่อง
ระยะเวลา	พฤษภาคม 2538 - สิงหาคม 2538

1. หลักการและเหตุผล

ภารกิจสำคัญของการดำเนินงานในโรงเรียน คือการพัฒนานักเรียน ให้มีคุณภาพตามจุดหมายของหลักสูตร ซึ่งครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะปฏิบัติภารกิจดังกล่าว ดังนั้น ครูจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงาน

จากสภาพปัจจุบัน ปัญหาของโรงเรียน พบว่า ในปีการศึกษา 2537 นักเรียนทุกระดับชั้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์อยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพอใจคือ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 นอกจากนี้ครูผู้สอนยังมีความต้องการในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โรงเรียนบ้านปรางค์กู๋ จึงได้จัดทำโครงการนิเทศภายในโรงเรียนขึ้น เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อจะได้ส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพตามจุดหมายของหลักสูตรต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ครูผู้สอนคณิตศาสตร์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอน กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ และสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนของตนได้

2.2 เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ตามแนวทางของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และสามารถนำไปปฏิบัติได้

3. เป้าหมาย

3.1 อบรมครูสอนคณิตศาสตร์ทุกคน 1 ครั้ง 2 วัน

3.2 ให้ความรู้ผู้สอนในเรื่องหลักสูตร (ฉบับปรับปรุง) 3 ครั้ง

3.2.1 โดยการศึกษาเอกสาร

3.2.2 โดยการศึกษาจากสื่ออินเทอร์เน็ตทางไกล

3.2.3 โดยการเชิญวิทยากรมาบรรยาย

3.3 ประชุมปฏิบัติการสร้างสื่อการสอนคณิตศาสตร์ 1 ครั้ง 5 วัน

3.4 ประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนการสอน ป.1 - 2 3 ครั้ง ๆ ละ 2 วัน

3.5 ศึกษาดูงาน 1 ครั้ง 2 วัน

3.6 สนทนาทางวิชาการ ทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง (1 ชั่วโมง)

4. แผนดำเนินการ

4.1 กิจกรรมที่สำคัญ

4.1.1 ประชุมคณะกรรมการนิเทศ เพื่อกำหนดแผนการนิเทศ

4.1.2 อบรมครูผู้สอนคณิตศาสตร์

4.1.3 ประชุมปฏิบัติการสร้างสื่อการสอนคณิตศาสตร์

4.1.4 ให้ความรู้ครู เรื่องหลักสูตรประถมศึกษา (ฉบับปรับปรุง)

4.1.5 ศึกษาดูงานโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร

4.1.6 ประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนการสอน ชั้น ป.1 - 2

4.1.7 ประเมินผล

4.2 ปฏิทินปฏิบัติการ

กิจกรรม	2538								ผู้รับผิดชอบ
	พฤษภาคม		มิถุนายน		กรกฎาคม		สิงหาคม		
	1-15	16-31	1-15	16-31	1-15	16-31	1-15	16-31	
1. ประชุมคณะกรรมการ นิเทศภายใน	■								อาจารย์ใหญ่
2. อบรมครูเรื่องการสอน คณิตศาสตร์	■								ฉันพนา และคณะ
3. ประชุมปฏิบัติการสร้าง และสาธิตการใช้สื่อ ประกอบการสอน คณิตศาสตร์		■							สุตาและคณะ
4. จัดทำแผนการสอน ซ่อมเสริม		■							สุตาและคณะ
5. ให้ความรู้ครูเรื่อง เกี่ยวกับหลักสูตรฯ - ศึกษาเอกสาร			■						ภาคภูมิ และคณะ
- ให้อีกศึกษาจากสื่อ นิเทศทางไกล (วีดีทัศน์)			■						ภาคภูมิ และคณะ
- เชิญวิทยากรภายนอก			■						ภาคภูมิ วิไลและคณะ
6. ประชุมปฏิบัติการจัดทำ แผนการสอน			■						
7. ศึกษาดูงาน					■				ภาคภูมิ และคณะ
8. สังเกตการสอนใน ชั้นเรียน					■	■	■	■	คณะกรรมการ การนิเทศ ภายใน
9. เยี่ยมชั้นเรียน	■	■	■	■	■	■	■	■	อาจารย์ใหญ่ และคณะกรรมการ การฯ
10. ประชุมนิเทศ			■	■	■	■	■	■	อาจารย์ใหญ่ และคณะกรรมการ การฯ
11. สัมมนาวิเคราะห์ ผลการดำเนินงาน				■		■			คณะกรรมการ การนิเทศ
12. สรุปผลการดำเนินงาน และรายงานผล								■	คณะกรรมการ การนิเทศ

5. งบประมาณ จากค่าวัสดุการศึกษา 10,000 บาท

6. การประเมินผล

- 6.1 ประเมินความรู้ความเข้าใจของคณะครูเกี่ยวกับวิธีสอนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์และ
แนวการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โดยการทดสอบหลังจากผ่านการอบรม
- 6.2 ประเมินคณะครูในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรการเรียนการสอนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์
และการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โดยการสังเกตพฤติกรรมการสอนโดยกำหนดเป็น
ปฏิทินการสังเกตการสอนทุก 15 วัน
- 6.3 ประเมินผลจากการตรวจเอกสารการปฏิบัติงานในชั้นเรียนของครู โดยจัดทำแบบ
ประเมินผลการปฏิบัติงาน กำหนด 2 ครั้ง คือ กลางภาคเรียน (30 มิถุนายน
2538) และสิ้นภาคเรียน (20 สิงหาคม 2538)
- 6.4 คณะกรรมการประเมินผลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการนิเทศ
ภายในโรงเรียน

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ครูทุกคนในโรงเรียนบ้านปรางค์กู่ สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
และคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสูงขึ้น

ขั้นที่ 5 สร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศภายใน

คณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน จัดประชุมระดมความคิด เพื่อดำเนินการจัด
ทำสื่อและเครื่องมือการนิเทศ ตามกิจกรรมการนิเทศที่ได้กำหนดตามโครงการนิเทศภายใน
สรุปการจัดทำสื่อและเครื่องมือ ดังนี้

1. เอกสารประกอบการอบรมการสอนซ่อมเสริมกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์
2. เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการสร้างสื่อการสอนคณิตศาสตร์

3. เอกสารประกอบการอบรมครูเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และสื่อประกอบการอบรม
4. เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)
5. แบบบันทึกการประชุมทางวิชาการ
6. แบบบันทึกการนิเทศภายในโรงเรียน
7. แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู
8. แบบทดสอบความรู้ของครูเกี่ยวกับการสอนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ และความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)
9. โครงการไปศึกษาดูงาน
10. แบบทดสอบความรู้นักเรียนกลุ่มทักษะเป็นระยะ
11. ปฏิทินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินการนิเทศภายในโรงเรียน
12. แบบบันทึกสรุปผล และผลงานของโครงการนิเทศภายในโรงเรียน

ขั้นที่ 6 การปฏิบัติการนิเทศ

6.1 เมื่อคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนได้ร่วมกันวางแผน และจัดทำโครงการนิเทศภายในโรงเรียนแล้ว อาจารย์ใหญ่ คณะกรรมการนิเทศภายใน และคณะครู จัดประชุมเพื่อซักซ้อมการปฏิบัติงาน มอบหมายงานให้เข้าใจอย่างถูกต้องตรงกัน

6.2 คณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานให้มีขนาดใหญ่ เห็นได้ชัดเจน เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการนิเทศ และคณะครูได้ปฏิบัติตามและดำเนินการตามกำหนดตลอดทั้งสัปดาห์ในการกำกับ ติดตามผลการปฏิบัติงานด้วย

6.3 การปฏิบัติการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านปรางค์กู่ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน
ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ปฏิบัติตามกิจกรรมการพัฒนาครู ในส่วนนี้เน้นเรื่องสำคัญ 3 เรื่อง

1.1 การพัฒนาครูด้านความรู้ กิจกรรมนี้ดำเนินการตามโครงการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียนบ้านตาลสูง คือ การอบรมครู การสัมมนา การประชุมปฏิบัติการ การศึกษาเอกสาร การศึกษาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วีดิทัศน์ การฟังการบรรยายจากวิทยากรภายนอก การสาธิต การสอน การศึกษาดูงาน

1.2 การกำหนดข้อตกลงในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน หลังจากการพัฒนาความรู้แล้ว คณะครูได้กำหนดข้อตกลงร่วมกัน ตามโครงการนิเทศภายในโรงเรียนดังกล่าว สรุปข้อตกลงได้ดังนี้

- กำหนดขั้นตอนการสอนคณิตศาสตร์ การสอนซ่อมเสริม และการใช้สื่อการเรียนการสอนไปในแนวทางเดียวกัน

- กำหนดข้อตกลงในการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

1.3 การกำกับการปฏิบัติตามข้อตกลง เมื่อกำหนดข้อตกลงตามข้อ 1.2 แล้ว กิจกรรมต่อไป คือ การกำกับการปฏิบัติงานของครูตามข้อตกลง และควบคุมคุณภาพของนักเรียน หลักการสำคัญในการแนะนำช่วยเหลือประสานความเข้าใจระหว่างผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่าย

คณะกรรมการนิเทศฯ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ โดยจะบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำไปประชุม นิเทศ ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลระหว่างการทำงาน

ส่วนที่ 2 ประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการ

คณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นผู้ทำการประเมิน การประเมินด้านปริมาณ โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงาน ว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลที่เป็นประโยชน์อื่น ๆ เช่น เหตุผลที่ไม่สามารถดำเนินการได้ ส่วนการประเมินด้านคุณภาพ ในที่นี้พิจารณาตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งจุดเน้นที่สำคัญคือ ความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมการสอนของครู

2.1 การประเมินความรู้ความเข้าใจ ประเมินโดยใช้ข้อทดสอบ หลังจากครูได้รับการอบรมหรือศึกษาเอกสารตามที่ได้รับมอบหมายแล้ว

2.2 การประเมินด้านพฤติกรรมการสอนของครู คณะครูได้ประชุมตกลงกันให้มีการประเมิน โดยการสังเกตการสอน 3 ลักษณะ คือ

ก. ครูผู้สอนประเมินตนเอง โดยกำหนดแบบประเมินให้ครูประเมินการทำงานของตนเอง แล้วนำผลการประเมินไปประชุมนิเทศ เพื่อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนร่วมกับคณะครูตั้งชื่อกิจกรรมนี้ว่า "นิเทศกันเอง"

ข. ผู้นิเทศเป็นผู้ประเมิน เป็นการประเมินจากการสังเกตการสอนโดยให้ครูผู้สอนเป็นผู้เลือกผู้สังเกตการสอน ด้วยตนเอง คณะครูตั้งชื่อกิจกรรมนี้ว่า "เพื่อนนิเทศเพื่อน"

ค. ผู้บริหารเป็นผู้ประเมิน โดยผู้บริหารเป็นผู้สังเกตการสอนเอง จากการประเมินทั้ง 3 ลักษณะ คณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการสรุปด้านพฤติกรรมการสอนของครูเป็นภาพรวม เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน ตามโครงการนิเทศภายในโรงเรียน

2.3 การประเมินจากการตรวจและวิเคราะห์ จากเอกสารการปฏิบัติการนิเทศภายใน เช่น จากแบบบันทึกการประชุมทางวิชาการ แบบบันทึกการนิเทศภายในโรงเรียน จากทดสอบวัดความรู้แก่นักเรียน และแบบบันทึกสรุปผลการนิเทศ จากการตรวจเอกสารการนิเทศนิเทศภายใน คณะกรรมการนิเทศภายในสามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการนิเทศภายในโรงเรียนได้

ขั้นที่ 7 การประเมินผลการนิเทศ

การประเมินผลในขั้นนี้เป็นการประเมินกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน โดยอาจารย์ใหญ่ คณะกรรมการนิเทศภายใน และคณะครู จัดระดมความคิด จัดทำแบบประเมิน ซึ่งแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ส่วน คือ

7.1 ประเมินผลการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครู มีส่วนร่วมทุกขั้นตอน โดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ จากคณะครูผู้รับการนิเทศ

7.2 ประเมินความพึงพอใจของครู ในการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายใน
โรงเรียน

7.3 ประเมินจากการตรวจสอบเอกสารบันทึกการประชุม บันทึกการนิเทศ และ
เอกสารอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ

คณะกรรมการนิเทศภายใน เมื่อรวบรวมผลการประเมินผลจากทุกด้าน นำมาสรุป
ผลการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วมนำเสนออาจารย์ใหญ่ เพื่อ
รวบรวมเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติการนิเทศในโอกาสต่อไป

บทที่ 4

กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน

กิจกรรมสำหรับการนิเทศการศึกษานั้น เปรียบเสมือนสื่อที่สำคัญที่จะทำให้ผู้รับการนิเทศได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย การพิจารณาเลือกกิจกรรมการนิเทศกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใดหรือหลายกิจกรรมเพื่อใช้ในการนิเทศนั้น ผู้นิเทศต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรม และจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับขนาดของกลุ่มผู้รับการนิเทศ สอดคล้องกับจุดประสงค์การนิเทศ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด การนิเทศภายในโรงเรียนในบทนี้ จะนำเสนอกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนที่สามารถนำมาเลือกนำไปใช้ในโรงเรียนได้ จำนวน 16 กิจกรรม (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534, หน้า 35-60) ดังนี้

1. การประชุมก่อนเปิดเรียน หมายถึง การนัดหมายบุคลากรในโรงเรียน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมาร่วมประชุมปรึกษาหารือ ชี้แจง สั่งการหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงานร่วมกัน วัตถุประสงค์การนิเทศ เพื่อเตรียมการด้านต่าง ๆ และปรับความคิดเห็นของบุคลากรให้ได้ข้อสรุปในการปฏิบัติงานเป็นแนวเดียวกัน ซึ่งสามารถทำการสอบได้ทันทีในวันเปิดเรียน

ขั้นตอนการประชุม

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการประชุม ประกอบด้วย การวางแผนการประชุม จัดสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก การเตรียมเอกสารจัดระเบียบวาระการประชุม เตรียมบุคลากรวิทยากร และผู้เข้าร่วมประชุม ประธานการเปิด-ปิดการประชุม

ขั้นที่ 2 จัดประชุม ดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระ การสรุปมติให้ชัดเจน

ขั้นที่ 3 การประเมินผล ตรวจสอบผลการดำเนินการจากข้อตกลงในการประชุม

2. การปฐมนิเทศ การปฐมนิเทศเป็นการแนะนำครูใหม่ให้รู้จักหน่วยงาน สถาบัน นโยบาย แนวการดำเนินงานของหน่วยงาน วัตถุประสงค์การนิเทศ เพื่อให้ครูใหม่ได้รู้จักคุ้นเคย และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้

ขั้นตอนการปฐมนิเทศ

ขั้นที่ 1 วางแผนปฐมนิเทศ กำหนดวันเวลาตามที่วิทยากรจัดทำเอกสารและเครื่องอำนวยความสะดวก

ขั้นที่ 2 ปฐมนิเทศ แนะนำอาคารสถานที่ อธิบายกฎระเบียบของโรงเรียน อธิบายการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในโรงเรียน ลักษณะงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย อธิบายถึงคุณภาพการศึกษา และนโยบายของโรงเรียน

ขั้นที่ 3 ประเมินผลการปฐมนิเทศ โดยการสอบถามความพึงพอใจ ผู้รับการปฐมนิเทศ สังเกตการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ

3. การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้คำปรึกษาแนะนำเป็นการพบปะกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ซึ่งอาจกระทำได้หลายวิธี แต่ในที่นี้จะขอเสนอเทคนิคการนิเทศแบบโค้ชซึ่ง (Coaching Techniques) ซึ่งเป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรอย่างมีแบบแผน โดยกระทำในจุดปฏิบัติงาน วัตถุประสงค์การนิเทศ เพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานก้าวไปถึงจุดหมายปลายทางได้ เช่น ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ความสามารถที่จะรับผิดชอบงานในหน้าที่สูงขึ้น หรือเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานมากขึ้น

ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแนะนำ แบบโค้ชซึ่ง มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ชมเชย (Compliment) เมื่อบุคคลกำลังรับการนิเทศ จะรู้สึกว่าเขา กำลังถูกวิพากษ์วิจารณ์ จึงพยายามหาข้อแก้ตัว เมื่อเริ่มการสนทนาด้วยการชมเชยยกย่องผลงานที่ดีของเขา ก่อน ข้อแก้ตัวของบุคคลจะถูกเก็บไว้ เป็นพร็อมจะเปิดใจและรับฟัง

ขั้นที่ 2 สอบถาม (Question) แม้จะให้คำชมเชยไปแล้ว บางทีความคิดต่อต้านอาจจะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้นิเทศกระทำในเชิงวิจารณ์ หรือเสนอแนะเร็วเกินไป การสอบถาม เป็นการทำให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจ เมื่อผู้นิเทศยินดีรับฟังเหตุผล และทำให้รู้สึกว่าการมาให้

ความช่วยเหลือ มีจิตใจเปิดกว้าง และการสื่อสารเป็นแบบคู่ปรึกษามากกว่าเจ้านายกับลูกน้อง
ข้อควรระวัง คืออย่าถามให้เขารู้สึกว่าเป็นการจับผิด

ขั้นที่ 3 แก้ไข (Correct) เมื่อผ่าน 2 ขั้นแล้ว ผู้ฝึกถึงขั้นที่จะเสนอแนะ
แนวทางปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ได้ เพราะมีความเข้าใจที่ดีต่อกัน

ขั้นที่ 4 สาธิต (Demonstrate) บางครั้งการอธิบายตามขั้น 3 อาจจะไม่
ชัดเจน จึงอาจสาธิตหรือยกตัวอย่าง ยกเหตุการณ์มาแสดงให้เห็นจริง

4. การอบรม การอบรม หมายถึง การให้ครูเข้าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในวิชาชีพ
วัตถุประสงค์ของการนิเทศ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูมีความตื่นตัวทางวิชาการ และนำความรู้
ความสามารถที่ได้จากการอบรมไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ การอบรมครู
สามารถจัดทำได้ 2 ลักษณะ คือ โดยการเชิญวิทยากรภายนอกหรือครูที่มีความสามารถมาให้ความรู้
ครูภายในโรงเรียน และโดยการส่งครูไปรับการอบรมทางวิชาการที่หน่วยงานการศึกษาเป็นผู้จัด
ขั้นตอนการจัดการอบรม เริ่มต้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการพัฒนางาน จัด
ลำดับความสำคัญ กำหนดเรื่องอบรม ดำเนินการแต่งตั้ง ประชุมคณะกรรมการดำเนินการโดย
มอบหมายงาน กำหนดแผนการดำเนินงาน กำหนดสถานที่ เวลา เนื้อหาและกิจกรรม จัด
เตรียมเอกสารการอบรม วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ขึ้นดำเนินการอบรม พิธีเปิดและ
ให้การอบรมตามตารางอบรม การประเมินผลการอบรม การรายงานผลการอบรม

5. การประชุมปฏิบัติการ หมายถึง การประชุมที่เน้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้
ความเข้าใจและทักษะทั้งทางด้านทฤษฎี และด้านปฏิบัติอย่างแท้จริง วัตถุประสงค์การนิเทศ
เพื่อให้ผู้เข้าประชุมมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการปฏิบัติงาน โดยสามารถนำไปพัฒนางาน
ให้มีคุณภาพขึ้น

ขั้นตอนการประชุมปฏิบัติการ

ขั้นที่ 1 การเตรียมการประชุม โดยการวางแผนการประชุมกำหนดผู้เข้าร่วม
ประชุม เตรียมสถานที่ กำหนดวิทยากร วิธีการประชุม กำหนดตารางปฏิบัติการ จัดเตรียม
เอกสารและกิจกรรม เตรียมบุคลากร เชิญวิทยากร ผู้เข้าร่วมประชุม ประธานพิธี

ขั้นที่ 2 จัดประชุม โดยการจัดแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ประชุมปฏิบัติตามตารางและงานที่มอบหมาย แต่ละกลุ่มรายงานผลต่อที่ประชุม

ขั้นที่ 3 ประเมินผล โดยการทดสอบความรู้ผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ ประเมินผลสำเร็จของการประชุม และตรวจสอบผลการปฏิบัติงานหลังการประชุม

6. การสัมมนา การสัมมนาเป็นการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจร่วมกัน วัตถุประสงค์การนิเทศ เพื่อสรุปข้อคิดเห็น และหาแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน

ขั้นตอนการสัมมนา

1. คัดเลือกหัวข้อที่สัมมนาให้ตรงกับความสนใจและความต้องการของคณะครู
2. เชิญวิทยากร หรือผู้นำเสนอมารับแนวคิดต่อผู้สัมมนา
3. เตรียมสถานที่ เครื่องใช้ เอกสาร ให้การสัมมนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ดำเนินการสัมมนา
5. สรุปผลจากการสัมมนา
6. เลือกข้อเสนอที่ได้รับจากการสัมมนาไปปฏิบัติตามความเหมาะสม
7. ประเมินผลการสัมมนาและผลการปฏิบัติ

7. การระดมความคิด การระดมความคิดเป็นการประชุมเพื่อรับความคิดเห็นข้อเสนอแนะ ปัญหาและข้อมูลใหม่ ๆ จากสมาชิกของที่ประชุม วัตถุประสงค์ของการนิเทศ เพื่อค้นหา ข้อเสนอแนะและความคิดริเริ่มต่าง ๆ ในการพัฒนางาน

ขั้นตอนการระดมความคิด

1. ประธานหรือผู้ดำเนินการต้องสร้างบรรยากาศเป็นกันเอง ให้สมาชิกมีความรู้สึกอิสระที่จะเสนอความคิดเห็นได้
2. ผู้ดำเนินการเสนอประเด็นพิจารณาให้สมาชิกทราบหรือตั้งคำถามให้ช่วยกันตอบ เช่น ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีคุณภาพต่ำ

3. ให้สมาชิกตอบคนละ 1 คำตอบต่อ 1 รอบ เมื่อตอบครบทุกคนหรือมากพอแล้ว อาจให้แต่ละคนตอบเพิ่มเติม จนได้รับคำตอบครอบคลุมตามที่ต้องการ

4. รวบรวม จัดกลุ่มคำตอบหรือข้อ เสนอที่คล้ายคลึงกัน เข้าด้วยกันและตัดข้อ เสนอที่ไม่จำเป็นออกไป

5. ทำข้อ เสนอแนะหรือคำตอบนั้นไปใช้ตามที่ต้องการ
การระดมความคิดเป็นกิจกรรมการนิเทศหนึ่งที่ทำให้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ในการค้นหาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน

8. การสาธิตการสอน การสาธิตการสอนเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้ดูได้ เห็นการดำเนินการ คล้ายสถานการณ์จริง โดยการนำคณะครูไปชมการสาธิตการสอนในหรือนอกโรงเรียน วัตถุประสงค์การนิเทศ เพื่อให้ผู้ดูการสาธิตการสอน นำประโยชน์ที่ได้จากชมการสาธิตมาปรับปรุง การเรียนการสอนและพัฒนาตนเอง

ขั้นตอนการสาธิตการสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการสาธิตการสอน โดยการศึกษาปัญหา ความต้องการ แจ้งผู้สาธิตการสอนทราบวัตถุประสงค์ร่วมกันในเรื่องชมการสาธิต ประสานงานเตรียมการให้พร้อม เตรียมบันทึกผลการชมการสาธิตการสอนตามรูปแบบที่กำหนด

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการสาธิต ผู้ดูแลสาธิต สังเกตกระบวนการ ขั้นตอน เทคนิควิธีการสอนรูปแบบต่าง ๆ จดบันทึก

ขั้นที่ 3 ประยุกต์ใช้ดำเนินการ ผู้ดูการสาธิต นำกระบวนการเทคนิควิธีที่ได้จากการสาธิตการสอนมาอภิปราย สรุป

ขั้นที่ 4 ประเมินผล ติดตามผลการปฏิบัติงานของครูผู้ไปดูการสาธิตการสอน สรุปผล รายงานผลเพื่อนำไปพัฒนาตนเองต่อไป

ข้อแนะนำ การสาธิตการสอนเป็นเพียงแนวทางการสอนบางส่วนเท่านั้น กระบวนการและเทคนิควิธีการสอน ในการสาธิตการสอน อาจไม่ใช่การสอนที่ดีที่สุด การเรียนแบบการสอนเป็นฟังระวังเพราะอยู่ในสถานการณ์ที่ต่างกันและบุคลิกผู้สอนต่างกัน

9. การให้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ หมายถึง การมอบหมายเอกสารให้ผู้รับการนิเทศไปศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วนำความรู้ที่นำมาถ่ายทอดให้คณะครู วัตถุประสงค์การนิเทศ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองจากเอกสารทางวิชาการเพิ่มขึ้น และเป็นการเสริมแรงให้ผู้รับการนิเทศหาความรู้เพื่อเตรียมตัวไปถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาว่าคณะครูไม่เข้าใจการจัดการเรียนการสอนเรื่องใด
2. ผู้บริหารบอกเอกสารทางวิชาการให้ผู้รับการนิเทศไปศึกษาค้นคว้าประมาณ 3-5 วัน และข้อสรุป
3. ผู้บริหารเตรียมสถานที่ประชุม ให้ผู้รับการนิเทศถ่ายทอดความรู้จากการศึกษาเอกสาร แต่ละคณะครูในโรงเรียนประมาณ 15-30 นาที
4. ประเมินผลโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สันทนากับผู้รับการนิเทศและสังเกตการนำไปปฏิบัติงาน
5. การนิเทศโดยการศึกษาเอกสารควรหมุนเวียนให้ผู้อื่นได้รับการนิเทศหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ

10. การสนทนาทางวิชาการ หมายถึง การประชุมครูหรือกลุ่มผู้สนใจในเรื่องราวข่าวสารเดียวกัน โดยกำหนดให้มีผู้นำการสนทนาในเรื่องที่กลุ่มสนใจ วัตถุประสงค์ของการนิเทศ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ แนวทางการปฏิบัติงาน เทคนิควิธีการแก่คณะครูในโรงเรียน ขั้นตอนสนทนาทางวิชาการมีดังนี้

1. สืบรวจปัญหาความต้องการในเรื่องราวที่สนใจร่วมกัน หรือเป็นปัญหาร่วมกัน
2. เลือกผู้นำสนทนาทางวิชาการ โดยเลือกจากครูในโรงเรียนหรือเลือกจากบุคคลภายนอกที่มีความรู้ในเรื่องที่จะสนทนา
3. ปฏิบัติการสนทนาทางวิชาการ ในช่วงว่างที่เห็นว่าเหมาะสม อาจกำหนดเป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือนตามต้องการ จัดทำเป็นปฏิทินไว้

4. ประเมินผล โดยการสังเกต สอบถาม บันทึก ความสนใจ ความเข้าใจ ของผู้ร่วมสนทนา นำมาเป็นข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดดำเนินการต่อไป และสังเกตการพัฒนาตนเองของครู ตลอดทั้งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน

11. การเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน หมายถึง การที่ผู้นิเทศพบและสังเกตการทำงานของครู ในชั้นเรียน เพื่อร่วมกันพัฒนาการทำงานให้มีคุณภาพ วัตถุประสงค์ของการนิเทศ เพื่อสำรวจความต้องการของครู ศึกษาปัญหาของครู ประเมินผลการสอนของครู กระตุ้นให้ครูปรับปรุง การสอน และให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครู

ขั้นตอนการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน

ขั้นที่ 1 สร้างข้อตกลงในการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน โดยการพบปะสนทนา กำหนด จุดมุ่งหมาย และวิธีการนิเทศร่วมกัน

ขั้นที่ 2 เยี่ยมนิเทศชั้นเรียน ตามตารางกำหนดเยี่ยมและนิเทศตามเรื่องที่ได้ กำหนด โดยใช้ความเป็นกันเองกับครูผู้รับการนิเทศ

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ผลการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน โดยดำเนินการวิเคราะห์ผลร่วมกับครูและให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครู

ขั้นที่ 4 ครูนำผลการเยี่ยมชั้นเรียนมาปรับปรุงแก้ไขการทำงาน

12. การศึกษาดูงาน การศึกษาดูงานเป็นการพาบุคลากรของโรงเรียนไปศึกษาค้นคว้า และเพิ่มพูนประสบการณ์ในสถานที่ต่าง ๆ วัตถุประสงค์การนิเทศเพื่อให้บุคลากรพัฒนาตนเองและพัฒนา งานให้มีคุณภาพ

ขั้นตอนการศึกษาดูงาน

1. เลือกสถานที่ดูงานที่ตรงกับปัญหาและความต้องการ
2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการดูงาน
3. วางแผน ประสานงานกับหน่วยงานที่จะไปดู
4. กำหนดการบรรยายสรุปและ เวลาใช้ศึกษาดูงาน ซึ่งควรใช้เวลาพอสมควร
5. สรุปแนวความคิดและวางแผนปรับปรุงงานในโรงเรียนต่อไป

13. การสังเกตการสอน หมายถึง การจัดให้บุคคลหนึ่งที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเรียนการสอน มาสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในขณะที่ทำการสอน วัตถุประสงค์ของการนิเทศเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอนของผู้นิเทศ

ขั้นตอนการสังเกตการสอน

1. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้นิเทศ
2. ปรึกษาหารือและการเตรียมแผนการสอน โดยการสร้างข้อตกลงในการสังเกตการสอนร่วมกัน และพิจารณาแผนการสอนร่วมกัน
3. สังเกตการสอน โดยผู้นิเทศเข้าไปนั่งสังเกตการสอน บันทึกพฤติกรรมการสอนของครูโดยละเอียด
4. นำผลการสังเกตวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนร่วมกันระหว่างผู้สังเกต และครูผู้สอน หาจุดเด่น จุดด้อย นำมาปรับปรุงพัฒนาการสอนให้ดีขึ้น
5. ครูจะต้องยอมรับพฤติกรรมการสอนของตนและนำผลการวิเคราะห์ ทั้งด้านดีและไม่ดี มาเป็นข้อมูลปรับปรุงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อไป

14. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูในการแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน โดยวิธีการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค้นคว้าสาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีดังนี้

1. กำหนดปัญหา ความต้องการ โดยการศึกษาจากข้อมูลด้านต่าง ๆ วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ จัดลำดับความสำคัญ และกำหนดปัญหาที่ต้องการศึกษาค้นคว้า
2. กำหนดจุดมุ่งหมายและวิธีดำเนินการ
3. ดำเนินการศึกษาค้นคว้า โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผลการทดลอง
4. วิเคราะห์ สรุปและรายงานผล โดยใช้การวิเคราะห์สถิติแบบง่าย ๆ การเขียนรายงานให้ถูกต้องตามหลักการรายงานผลการศึกษาค้นคว้า คือ

- บทที่ 1 ความเป็นมาและสภาพปัจจุบันปัญหา
- บทที่ 2 เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า
- บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- บทที่ 5 สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

5. นำผลการศึกษาไปใช้แก้ไขปรับปรุงในห้องเรียนและขยายผลการศึกษาค้นคว้าต่อไป

15. การเขียนเอกสารและบทความทางวิชาการ หมายถึง การที่ผู้นิเทศหาวิธีการสนับสนุนให้ครูเขียนหนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เอกสารทางวิชาการ และบทความทางวิชาการที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนการสอน วัตถุประสงค์การนิเทศเพื่อให้ครูได้ใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพขึ้นด้วย

ขั้นตอนการเขียนเอกสารและบทความทางวิชาการ

ขั้นที่ 1 กระตุ้นให้ครูเขียนเอกสารและบทความทางวิชาการ โดยการจัดรวบรวมเอกสารและบทความทางวิชาการให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า การส่งครูให้เข้ารับการอบรมการเขียนเอกสารและบทความที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้น และจัดหาตัวอย่างการเขียนบทความให้ครูได้ศึกษา

ขั้นที่ 2 ให้บริการครูในการเขียนเอกสารและบทความทางวิชาการ โดยการจัดช่วงเวลาการเขียนเอกสารและบทความแก่ครู ให้คำปรึกษาแนะนำในการเขียนบทความและเชิญผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขในเอกสารและบทความทางวิชาการที่ครูเขียนขึ้น

ขั้นที่ 3 เผยแพร่และประชาสัมพันธ์เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยการเผยแพร่ผลงานเอกสารและบทความทางวิชาการของครูไปหน่วยงานต่าง ๆ ในวงการศึกษ และสนับสนุนให้ครูส่งผลงานทางวิชาการเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ

16. การจัดการนิทรรศการ การจัดการนิทรรศการเป็นการนำความรู้ ข่าวสาร ผลงาน มาจัดแสดงเพื่อนำเสนอเป็นความรู้หรือประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานแก่บุคคลทั่วไปในรูปแบบต่าง ๆ กัน วัตถุประสงค์การนิเทศเพื่อให้คณะครูผู้ชมนิทรรศการมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการปฏิบัติงาน การใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ตลอดจนรูปแบบเทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้คณะครูเกิดการพัฒนาตนเอง

ขั้นตอนการจัดการนิทรรศการมีดังนี้

1. เตรียมดำเนินการ ในกรณีโรงเรียนเป็นผู้จัดการนิทรรศการเอง ผู้บริหารร่วมกับคณะครูต้องกำหนดช่วงเวลาการจัดตามความเหมาะสม การร่วมกันจัดจะทำให้เกิดการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม เสริมความเข้าใจยิ่งขึ้น กรณีหากคณะครูไปชมการจัดการนิทรรศการต้องเตรียมให้คณะครูจดบันทึกการชมนั้นด้วย
2. ปฏิบัติงาน การชมนิทรรศการต้องมีการจดบันทึกด้วย
3. พัฒนาตนเอง ผู้ไปชมนิทรรศการ นำแนวคิดจากการไปชมนิทรรศการมาปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน
4. ประเมินผล โดยการติดตาม ประเมินผลการดำเนินการของครูในเรื่องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน และได้นำผลการชมไปใช้ประโยชน์เพียงใด สรุปแนวปฏิบัติแจ้งให้คณะครูเพื่อปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

ในการตัดสินใจจะเลือกกิจกรรมการนิเทศใดไปใช้นั้น คณะกรรมการนิเทศควรจะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาโดยคำนึงจุดประสงค์ของการนิเทศว่าจุดประสงค์ที่สำคัญคืออะไร จะมุ่งให้ผู้รับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะอย่างไร เพราะกิจกรรมการนิเทศแต่ละกิจกรรมจะตอบสนองต่อจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน การเลือกกิจกรรมการนิเทศควรคำนึงถึงขนาดของกลุ่มผู้รับการนิเทศว่าเป็น รายบุคคล กลุ่มขนาดเล็ก กลุ่มขนาดใหญ่ ตลอดจนการคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ความพร้อม และศักยภาพข้อจำกัดของบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อให้การเลือกกิจกรรมการนิเทศ สามารถปฏิบัติการณ์ได้เหมาะสม และ เกิดประโยชน์ มีประสิทธิภาพสูงสุด

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2531). รายงานการสัมมนาระดับชาติ เรื่อง หลักสูตรประถมศึกษา 22-25 กรกฎาคม 2530. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.
- กองนโยบายและแผน, สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2535). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7. ศรีสะเกษ : โรงพิมพ์อุทุมพร.
- กวี เพ็งศรี. (2532). "ศึกษาผลการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพะเยา" เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง การวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ครั้งที่ 6 วันที่ 16-20 ตุลาคม 2533 เล่ม 1. กรุงเทพฯ : เจริญผล.
- กิตติมา ปรีดีดีลก. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรพัฒนจำกัด.
- ชาญชัย อาจิณสมาจาร. (2525). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์.
- นิวัตร นาคะเวช. (2532). "การนิเทศในหมวดวิชา" สารพัฒนาหลักสูตร. กุมภาพันธ์ หน้า 6-9.
- ปรีนดา พัฒนขจร. (2533). การศึกษาค้นหาและความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนและครูในการจัดการนิเทศการศึกษภายในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : สหมิตรออฟเซต.
- ยง วัชรวัลคุ. (2524). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติคิดไทย.
- สงัด อุทรานันท์. (2530). การนิเทศการศึกษา หลักการทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม.

- สังกัด อุทรานันท์. (2533). "การสังเคราะห์งานวิจัยการศึกษาในประเทศไทย"
เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง การวิจัยทางการศึกษา และการวิจัยที่
เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งที่ 6 วันที่ 16-20 ตุลาคม 2533 เล่ม 1. กรุงเทพฯ :
เจริญผล.
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2526). หลักการนิเทศการสอน. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- สุขะ กิ่งมณี. (2529). นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีนักเรียน
พูดภาษาถิ่น : กรณีศึกษาเฉพาะกรณีในจังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภณ ชัยเพ็ชร. (2534). กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอแม่แตง
จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2528).
ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2529).
การนิเทศภายในโรงเรียน เอกสารชุดการนิเทศการศึกษา เล่ม 1. กรุงเทพฯ :
คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2534).
รายงานการประเมินผลความก้าวหน้าคุณภาพนักเรียน ป.6 ระดับประเทศปีการศึกษา
2527-2532. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- เสาวภา เชาว์ชลากร. (2525). การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ส่วนกลาง สังกัดกองการมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หน่วยศึกษานิเทศก์, สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2533). การนิเทศ
การศึกษา. เอกสาร คน.ที่ 13/2533 หน่วยศึกษานิเทศก์.

- หน่วยศึกษานิเทศก์, สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2534). คู่มือผู้บริหารโรงเรียน การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา. เอกสาร คน.ที่ 56/2534 กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- อบรม สนิทบาล, สมศักดิ์ ศรีมาโนชน. (2521). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อาคม จันทรสุนทร. (2521). "การนิเทศภายในโรงเรียน" วารสารสามัคคีศึกษา, ตุลาคม หน้า 101-106.
- Adams Harold P. and Dickry Frank G. (1953). Basic Principles of Supervision. New York : American Book, Company.
- Briggs Thomas H. and Justman Joseph. (1953). Improving Instruction Through Supervision. New York : Macmillan, Co.

ภาคผนวก จ

แบบสำรวจข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

ตารางข้อมูลที่ 1 จำนวนนักเรียนย้อนหลัง 3 ปี, ปีการศึกษาปัจจุบัน, 3 ปีการศึกษาหน้า

[illegible]

ตารางข้อมูลที่ 2 จำนวนนักเรียนจำแนกตามอายุ ปีการศึกษา

อายุ	อ.1	อ.2	คส.	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ม.1	ม.2	ม.3	รวม
3 ปี	...	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	
4 ปี	...	...	...	***	***	***	***	***	***	***	***	***	
5 ปี	...	...	...	...	***	***	***	***	***	***	***	***	
6 ปี	...	...	...	...	...	***	***	***	***	***	***	***	
7 ปี	...	...	...	...	...	...	***	***	***	***	***	***	
8 ปี	...	...	...	...	...	...	...	***	***	***	***	***	
9 ปี	...	...	...	...	...	...	...	...	***	***	***	***	
10 ปี	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
11 ปี	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
12 ปี	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
13 ปี	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
14 ปี	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
15 ปี	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
16 ปีขึ้นไป	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
รวม	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	

การนับอายุ : ให้นับตามปฏิทิน

ตารางข้อมูลที่ 3 จำนวนนักเรียนที่เฉลี่ยชั้นและตกซ้ำชั้น

ชั้น/ห้อง	จำนวนนักเรียน	จำนวนนักเรียนซ้ำชั้น	คิดเป็นร้อยละ	สาเหตุที่ซ้ำชั้น		
				เวลาเรียนไม่พอ	ไม่ผ่านเกณฑ์จุดประสงค์	ไม่ผ่านเกณฑ์การสอบปลายปี
ป.6						
ป.5						
ป.4						
ป.3						
ป.2						
ป.1						
รวม						

[illegible][illegible]

ตารางข้อมูลที่ 5 จำนวนนักเรียนที่ไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

[illegible]

ตารางข้อมูลที่ 6 ภาวะสุขภาพของนักเรียน

ชั้น/ห้อง	จำนวนนักเรียน	นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์		นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์		หมายเหตุ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ป.6						เกณฑ์ คือ ความ สัมพันธ์ของอายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ตามเกณฑ์มาตรฐาน ของกระทรวง สาธารณสุข
ป.5						
ป.4						
ป.3						
ป.2						
ป.1						
รวม						

ตารางข้อมูลที่ 7 อัตราการมาเรียนของนักเรียน ปีการศึกษา

ชั้น	จำนวนนักเรียน			จำนวนห้องเรียน	นักเรียนมาเรียนคิดเป็น
	ชาย	หญิง	รวม		
อนุบาล 1	...	...	...		
อนุบาล 2	...	...	...		
เด็กเล็ก	...	...	...		
รวม	...	...	...		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	...	...	...		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	...	...	...		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	...	...	...		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	...	...	...		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	...	...	...		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	...	...	...		
รวม	...	...	...		
รวมทั้งสิ้น	...	...	...		

ตารางข้อมูลที่ 8 รายงานการให้สื่อการสอนของครู ประจำเดือน พ.ศ.

[illegible]

ตารางข้อมูลที่ 9 รายงานการผลิตสื่อของครู

ครูที่ผลิตสื่อชื่อ ชั้น

ที่	วัน เดือน ปี ที่ผลิต	ชื่อสื่อการเรียน	ใช้สอนวิชา						งบประมาณ	
			ไทย	คณิต	สพข.	สสณ.	กพอ.	พิเศษ	ที่มา	จำนวน
..			...	...	...	...	...	...		
..			...	...	...	...	...	...		
..			...	...	...	...	...	...		
..			...	...	...	...	...	...		
..			...	...	...	...	...	...		
..			...	...	...	...	...	...		
..			...	...	...	...	...	...		
..			...	...	...	...	...	...		
..			...	...	...	...	...	...		
..			...	...	...	...	...	...		
..			...	...	...	...	...	...		
..			...	...	...	...	...	...		
..			...	...	...	...	...	...		
รวมเมื่อสิ้นปีการศึกษา			...	...	...	...	...	...	****	

หมายเหตุ งบประมาณ - ที่มาให้ระบุแหล่งที่มาของงบประมาณ เช่น งบประมาณ, ส่วนตัว

- จำนวนให้ระบุจำนวนเงินค่าใช้จ่ายทั้งหมด

ตารางข้อมูลที่ 10 การนิเทศการศึกษา ภาคเรียนที่ ปีการศึกษา

ที่	รายการนิเทศ	จำนวนครั้งที่นิเทศ
	<u>ประเภทรายการนิเทศ</u>	
1.	นิเทศเป็นรายบุคคล	
2.	นิเทศเป็นรายกลุ่ม	
	รวม	
	<u>ผู้นิเทศ</u>	
1.	ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด	
2.	ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด	
3.	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ	
4.	ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ	
5.	ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด	
6.	ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ	
7.	ประธานกลุ่มโรงเรียน	
8.	ผู้บริหารโรงเรียน	
9.	ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน	
10.	ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน	
11.	อื่น ๆ (ระบุ)	
		
		

ตารางข้อมูลที่ 11 จำนวนนักเรียนที่ขาดแคลน ปีการศึกษา

รายการ	อ.1	อ.2	คส.	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	รวม
นักเรียนที่ขาดแคลนทั้งหมด										
รายการขาดแคลน	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
- เครื่องเขียน	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
- แบบเรียน	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
- อาหารกลางวัน	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
- เครื่องแบบ ชาย	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
หญิง	...	...	...	...	...	...	...	...	...	

นักเรียนที่ขาดแคลนทั้งหมด : เด็กยากจนทั้งหมดที่ควรได้รับความช่วยเหลือตามดุลยพินิจของครู
ไม่ว่านักเรียนคนนั้นจะขาดแคลนกี่รายการก็ตาม

รายการขาดแคลน

- เครื่องเขียน : ให้ระบุจำนวนนักเรียนขาดแคลนที่ไม่มีเครื่องเขียน เช่น ดินสอ ยางลบ ไม้บรรทัด สมุด เป็นต้น ไว้ใช้อย่างสม่ำเสมอทุกวัน (นักเรียนที่มีและทำหายบ่อย ๆ ไม่ถือว่าขาดแคลน)
- แบบเรียน : ให้ระบุจำนวนนักเรียนขาดแคลนที่ไม่มีแบบเรียนไว้ใช้อย่างสม่ำเสมอ (กรณีที่ครูมีแบบเรียนให้ยืมแล้ว ถือว่าไม่ขาดแคลน)
- อาหารกลางวัน : ให้ระบุจำนวนนักเรียนขาดแคลนที่ไม่ได้รับประทานอาหารกลางวัน อย่างน้อย 3 วัน ในหนึ่งสัปดาห์ (กรณีที่โรงเรียนบริการอาหารกลางวัน โดยไม่คิดมูลค่าทุกวันอยู่แล้ว ไม่ถือว่าขาดแคลน)
- เครื่องแบบนักเรียน : ให้ระบุจำนวนนักเรียนขาดแคลนที่ไม่มีเครื่องแบบนักเรียนหรือมีเพียงชุดเดียว โดยแยกจำนวนชาย - หญิง

ตารางข้อมูลที่ 12 รายละเอียดแสดงวุฒิทางการศึกษาของข้าราชการครู

โรงเรียน

[illegible]

จำนวนครูที่มีวุฒิทางการศึกษา คน ชาย คน หญิง คน

จำนวนครูที่มีวุฒิต่ำกว่าอนุปริญญา คน ชาย คน หญิง คน

จำนวนครูที่มีวุฒิปริญญา คน ชาย คน หญิง คน

จำนวนครูที่มีวุฒิปริญญาตรี คน ชาย คน หญิง คน

จำนวนครูที่มีวุฒิปริญญาโท คน ชาย คน หญิง คน

จำนวนครูที่มีวุฒิปริญญา เอก คน ชาย คน หญิง คน

ตารางข้อมูลที่ 13 รายชื่อวิทยากรบุคคลภายนอก

โรงเรียน

[illegible]

ตารางข้อมูลที 14 เอกสารสำคัญในการปฏิบัติงาน

ชื่อ ชั้น

ที่	รายการ	การดำเนินงาน		หมายเหตุ
		ทำ	ไม่ทำ	
1.	กำหนดการสอน			
2.	บันทึกการสอน/แผนการสอน			
3.	หลักฐานการวัดจุดประสงค์			
4.	หลักฐานการสอนซ่อมเสริม, ปฏิทินสอนซ่อมเสริม			
5.	เอกสารประจำชั้น # ป.01			
	# ป.02			
	# ป.03			
	# ป.06			
6.	การตรวจสอบภาพและบัตรสุภาพ			
7.	สมุดบันทึกการนิเทศชั้นเรียน			
8.	การจัดทำสถิติแสดงคุณภาพการเรียน			
9.	การตรวจผลงานของนักเรียน			
10.	ทะเบียนคุมเอกสารหลักสูตร			
11.	ทะเบียนคุมสื่อทุกกลุ่มประสบการณ์			
12.	หลักฐานการติดต่อผู้ปกครองนักเรียน			
13.	หลักฐานการสอนแทน			
14.	หลักฐานการอยู่เวร			
15.	หลักฐานการฝึกอบรม การดูงาน			
16.	การผลิตเอกสารทางวิชาการ			
17.	หลักฐานการผลิตสื่อ			
18.	หลักฐานปฏิบัติงานโครงการ			
19.	แบบ ป.ศ. 13			
20.	หลักฐานการแจกเครื่องเขียน/แบบเรียน/เสื้อผ้า			
21.	หลักฐานการซ่อมแซมสื่อ			
22.	ข้อตกลงในห้องเรียน			
23.	หลักฐานการปฏิบัติกิจกรรมพิเศษของนักเรียน			

ภาคผนวก จ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัย

- [illegible]

5. พฤติกรรมการประชุม

5.1 พฤติกรรมของประธานในการเปิดโอกาสให้คณะครุมีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.2 พฤติกรรมของคณะครูในการมีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.3 พฤติกรรมของคณะครูหลังการประชุม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา
ของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน

โรงเรียน

เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

1. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า

.....

2. วิเคราะห์อัตราการเข้าชั้นทุกชั้น พบว่า

.....

3. วิเคราะห์ภาวะสุขภาพของนักเรียน พบว่า

.....

4. วิเคราะห์อัตราการมาเรียนของนักเรียน พบว่า

.....

.....

.....

.....

5. วิเคราะห์การผลิตสื่อและการใช้สื่อของครู พบว่า

.....

.....

.....

.....

6. วิเคราะห์ความขาดแคลนของนักเรียน พบว่า

.....

.....

.....

.....

7. วิเคราะห์การปฏิบัติงานของบุคลากร พบว่า

.....

.....

.....

.....

8. (อื่น ๆ)

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามความต้องการของครู

โรงเรียน

ชื่อ สอนชั้น

ก. ความต้องการในการพัฒนาตนเอง คือ

.....

.....

.....

.....

ข. ความต้องการในการพัฒนาโรงเรียน คือ

.....

.....

.....

.....

ค. ความต้องการในด้านอื่น ๆ คือ

.....

.....

.....

.....

(.....)

ผู้กรอกแบบสอบถาม

แบบบันทึกการประชุมระดมความคิด
ในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ

โรงเรียน

เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

1. ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู รวม คน เข้าร่วมประชุม คน
2. ประธานดำเนินการประชุม คือ
3. ผลการจัดความสำคัญของปัญหาและความต้องการเรียงตามลำดับดังนี้
.....
.....
.....
4. พฤติกรรมการประชุม
 - 4.1 พฤติกรรมของประธานในการเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วม
.....
.....
.....
 - 4.2 พฤติกรรมของคณะครูในการมีส่วนร่วม
.....
.....
.....

โรงเรียน

เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

[illegible]

โรงเรียน

[illegible]

โรงเรียน
 เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

[illegible]

แบบโครงการนิเทศภายในโรงเรียน

ชื่อโครงการ

แผนงาน

ผู้รับผิดชอบ

ลักษณะโครงการ

ระยะเวลา

1. หลักการและเหตุผล

.....

2. วัตถุประสงค์

.....

3. เป้าหมาย

.....

4. แผนดำเนินการ

4.1 กิจกรรมที่สำคัญ

.....

.....

.....

4.2 ปฏิทินปฏิบัติ

.....

.....

.....

5. งบประมาณ

.....

.....

.....

.....

6. การประเมินผล

.....

.....

.....

.....

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

.....

.....

.....

.....

แบบบันทึกปฏิบัติหน้าที่การตามโครงการนิเทศภายในโรงเรียน

[illegible]

แบบบันทึกการสร้างสื่อและ เครื่องมือ

จากการประชุมระดมความคิดของคณะครูในโรงเรียน

โรงเรียน

เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

[illegible]

แบบบันทึกการปฏิบัติการตามโครงการนิเทศภายใน

โรงเรียน

[illegible]

(.....)

ผู้รับผิดชอบ

แบบสอบถามก่อนและหลังการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน
ความกระบวนการณ์นิเทศภายในโดยคณะกรรมการมีส่วนร่วม

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มี 4 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การปฏิบัติงานตามกระบวนการณ์นิเทศภายในโรงเรียน

ตอนที่ 3 สภาพการปฏิบัติงานจริงตามกระบวนการณ์นิเทศภายในโรงเรียน

ตอนที่ 4 กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน

ตอนที่ 1

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง [] หน้าข้อความที่เป็นข้อมูลจริงเกี่ยวกับ
 ตัวท่านและเติมข้อความตามความจริงในช่องว่างที่เว้นไว้

1. สถานที่ทำงานโรงเรียนบ้าน

2. เพศ [] ชาย [] หญิง

3. อายุจริง ปี

4. อายุราชการ ปี

5. วุฒิทางการศึกษา

[] ต่ำกว่า ป.กศ.

[] ปริญญาตรี

[] ป.กศ.หรือเทียบเท่า

[] สูงกว่าปริญญาตรี

6. ทำหน้าที่

☐ ครูประจำชั้น☐ เป็นครูพิเศษ☐ เป็นผู้บริหาร

7. สอนชั้น

☐ อนุบาล หรือเด็กเล็ก☐ ป.1☐ ป.4☐ ป.2☐ ป.5☐ ป.3☐ ป.6

ตอนที่ 2 การปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู
โปรดพิจารณาว่าในรอบปีที่ผ่านมาโรงเรียนของท่านได้ปฏิบัติงานตามกระบวนการ
นิเทศภายในโรงเรียน มาก น้อย เพียงใด และทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง
ที่ท่านเห็นว่าเป็นจริงที่สุด

ข้อที่	การปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	โรงเรียนได้มีการจัดประชุมชี้แจงอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนเพียงใด					
2.	ได้มีการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรเพื่อมอบหมายงานตรงกับความรู้ความสามารถเพียงใด					
3.	มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานแต่ละครั้งชัดเจนเพียงใด					
4.	มีการเปิดโอกาสให้คณะครูในโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการกำหนดบุคลากรในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมเพียงใด					
5.	ได้มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบันเพียงใด					
6.	ได้มีการสำรวจความต้องการของครูในการนิเทศการศึกษาเพื่อนำไปวางแผนการปฏิบัติงานนิเทศเพียงใด					

ข้อที่	การปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7.	ได้มีการทำข้อมูลสารสนเทศความต้องการของครูมาทำการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการเพียงใด ..					
8.	มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการตามความจำเป็นเร่งด่วนเพียงใด					
9.	ได้ให้คณะครูมีส่วนร่วมในการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการเพียงใด					
10.	โรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายในการวางแผนปฏิบัติการนิเทศไว้ชัดเจนเพียงใด					
11.	การจัดแผนปฏิบัติการนิเทศภายในได้ให้คณะครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการของครูเพียงใด					
12.	โรงเรียนได้มีโครงการปฏิบัติการนิเทศและได้ดำเนินการตามโครงการเพียงใด					
13.	ก่อนปฏิบัติการนิเทศภายในได้มีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ แนวการดำเนินงานชัดเจนเพียงใด					
14.	มีการกำหนดขั้นตอนหรือวิธีดำเนินการตามโครงการนิเทศอย่างชัดเจนเพียงใด					

ข้อที่	การปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
15.	มีการจัดทำสื่อและเครื่องมือในการปฏิบัติการนิเทศมากน้อยเพียงใด					
16.	ได้มีการพิจารณาความเหมาะสมของโครงการนิเทศก่อนนำไปปฏิบัติเพียงใด					
17.	ในการจัดทำสื่อและเครื่องมือคณะครูได้มีส่วนร่วมในการจัดทำเพียงใด					
18.	โรงเรียนได้มีการนำสื่อและเครื่องมือที่เตรียมไว้มาปฏิบัติการนิเทศมากน้อยเพียงใด					
19.	เมื่อมีข้อหาในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูได้มีการช่วยเหลือแนะนำและสนับสนุนเพียงใด					
20.	กิจกรรมการนิเทศภายในที่นำมาใช้ในการนิเทศเหมาะสมกับความต้องการของคณะครูเพียงใด					
21.	มีการเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศภายในเพียงใด					
22.	ได้จัดให้มีการประชุมระดมความคิดคณะครูในการปฏิบัติงานตามโครงการนิเทศมากน้อยเพียงใด					

ข้อที่	การปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
23.	ได้มีการปฏิบัติตามโครงการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพียงใด					
24.	มีการประเมินผลโครงการนิเทศภายในตามระยะเวลาที่กำหนดไว้เพียงใด					
25.	มีการทำเครื่องมือการประเมินผลมาปฏิบัติมากน้อยเพียงใด					
26.	มีการเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการนิเทศเพียงใด					
27.	ได้มีการนำผลจากประเมินผลการปฏิบัติตามโครงการแจ้งให้คณะครูทราบมากน้อยเพียงใด					
28.	ได้ให้คณะครูมีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงการปฏิบัติการนิเทศและแก้ไขข้อบกพร่องมากน้อยเพียงใด					
29.	ได้มีการสรุปผลการปฏิบัติงานตามโครงการนิเทศเพียงใด					
30.	ได้มีการนำสรุปและรายงานผลการนิเทศภายในมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติได้ดีขึ้นในโอกาสต่อไปเพียงใด					

ตอนที่ 3 สภาพการปฏิบัติงานจริงตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ใน [] หน้าข้อความที่ท่านเห็นเป็นไปตามสภาพการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งระบุเหตุผลสั้น ๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ

31. ท่านเคยศึกษาหรืออบรมเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนหรือไม่

[] เคย

[] ไม่เคย เพราะ

32. โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ชัดเจนหรือไม่

[] แต่งตั้งไว้ชัดเจน

[] ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ เพราะ

33. ในการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนของท่าน มีแผนงานหรือโครงการไว้เป็นแนวปฏิบัติหรือไม่

[] มี

[] ไม่มี เพราะ

34. โรงเรียนของท่านมีการชี้แจงให้ทราบถึงขั้นตอนและแนวปฏิบัติในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ชัดเจนหรือไม่

[] มี

[] ไม่มี เพราะ

35. โรงเรียนของท่านมีการนำข้อมูลสารสนเทศมาวิเคราะห์เพื่อปฏิบัติการวางแผนหรือโครงการ
นิเทศภายในหรือไม่
☐ มี
☐ ไม่มี เพราะ
36. ในการวางแผนโครงการนิเทศภายใน ท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการหรือไม่
☐ มี
☐ ไม่มี เพราะ
37. โรงเรียนมีการจัดประชุมระดมความคิดจากคณะครูเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา
และความต้องการในการจัดการเรียนการสอนหรือไม่
☐ มีการจัดการประชุม
☐ ไม่มีเคยจัด เพราะ
38. โรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะครูร่วมแสดงความคิดเห็นในการเลือกกิจกรรมการนิเทศ
ตามความต้องการและเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนหรือไม่
☐ เปิดโอกาส
☐ ไม่เปิดโอกาส เพราะ
39. โรงเรียนของท่านมีการให้คณะครูมีส่วนร่วมในการคิดสร้างเครื่องมือและแบบประเมินผล
การนิเทศภายในหรือไม่
☐ มี
☐ ไม่มี เพราะ

40. โรงเรียนมีการปฏิบัติการนิเทศตามแผนหรือโครงการนิเทศภายในหรือมีการปฏิบัติการนิเทศ
อย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอต่อเนื่องหรือไม่
[] มีการปฏิบัติ
[] ไม่มีการปฏิบัติ เพราะ
41. โรงเรียนของท่านมีปฏิทินปฏิบัติการนิเทศไว้อย่างชัดเจนหรือไม่
[] มี
[] ไม่มี เพราะ
42. โรงเรียนของท่านมีการกำหนดตัวบุคคลและมอบหมายให้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานตาม
โครงการนิเทศภายในหรือไม่
[] มี
[] ไม่มี เพราะ
43. โรงเรียนของท่านมีการจัดประชุมเพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานหรือติดตามผลการปฏิบัติการ
นิเทศภายในเป็นระยะ ๆ หรือไม่
[] มี
[] ไม่มี เพราะ
44. โรงเรียนของท่านได้ให้คณะครูมีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุง แก้ไข ปัญหา
อุปสรรคในการปฏิบัติงานการนิเทศหรือไม่
[] เปิดโอกาส
[] ไม่เปิดโอกาส เพราะ

45. โรงเรียนมีการสรุปผลการปฏิบัติงานตามโครงการนิเทศและมีการรายงานผลแจ้งให้คณะครู
ได้ทราบหรือไม่

[] มี

[] ไม่มี เพราะ

ตอนที่ 4 กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน

46. กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนของท่าน มีกิจกรรมใดบ้าง (โดยให้ท่านเรียงลำดับเลข
ที่ลงในช่อง [] หน้ากิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนท่านได้มีการปฏิบัติจริง จากกิจกรรมที่
มีการปฏิบัติมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด)

[] การประชุมก่อนเปิดเรียน

[] การให้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ

[] การประชุมนิเทศ

[] การสนทนาทางวิชาการ

[] การให้คำปรึกษาแนะนำ

[] การเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน

[] การอบรม

[] การศึกษาดูงาน

[] การประชุมเชิงปฏิบัติการ

[] การสังเกตการสอน

[] การสัมมนา

[] การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

[] การระดมความคิด

[] การเขียนเอกสารและบทความทางวิชาการ

[] การสาธิตการสอน

[] การจัดนิทรรศการ

[] อื่น ๆ

47. กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนของท่าน ที่ท่านเห็นว่าปฏิบัติแล้วเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากร และต้องการพัฒนาการเรียนการสอน (โดยให้ใส่ลำดับเลขที่ในช่อง [] หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่ามีความจำเป็นจากมากไปหาน้อย และมีการปฏิบัติจริงในโรงเรียนของท่าน)

☐ การประชุมก่อนเปิดเรียน	☐ การให้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ
☐ การปฐมนิเทศ	☐ การสนทนาทางวิชาการ
☐ การให้คำปรึกษาแนะนำ	☐ การเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน
☐ การอบรม	☐ การศึกษาดูงาน
☐ การประชุมเชิงปฏิบัติการ	☐ การสังเกตการสอน
☐ การสัมมนา	☐ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
☐ การระดมความคิด	☐ การเขียนเอกสารและบทความทางวิชาการ
☐ การสาธิตการสอน	☐ การจัดนิทรรศการ
☐ อื่น ๆ	

48. กิจกรรมการนิเทศภายในที่โรงเรียนของท่านนำไปปฏิบัติแล้วเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและตรงตามความต้องการของคณะครู (เรียงลำดับกิจกรรมการนิเทศที่เหมาะสม 5 กิจกรรม)

1.
2.
3.
4.
5.

**แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูเกี่ยวกับผลการใช้กระบวนการนิเทศภายใน
โดยคณะครูมีส่วนร่วม**

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ท่านเห็นว่า เป็น
จริงที่สุดตามความคิดของท่าน

ข้อที่	ผลการใช้กระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	การจัดให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศภายในตามกระบวนการนิเทศรูปแบบนี้ช่วยให้การปฏิบัติการนิเทศภายในมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใด					
2.	กระบวนการนิเทศนี้ มีการกำหนดบทบาทของผู้บริหาร คณะกรรมการนิเทศและครูผู้สอน มีความชัดเจนต่อการปฏิบัติเพียงใด					
3.	การดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศรูปแบบนี้ มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยเพียงใด					
4.	กระบวนการนิเทศแบบนี้ให้โอกาสท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการนิเทศภายในเพียงใด					
5.	มีการวางแผนดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการนิเทศภายในเป็นระบบเพียงใด					

ข้อที่	ผลการใช้กระบวนการนิเทศภายในโดยคณะ ครุมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6.	มีการกำหนดรูปแบบการประเมินผลการนิเทศภายในเป็นระบบเพียงใด					
7.	การกำหนดกิจกรรมการนิเทศสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการนิเทศภายในเพียงใด					
8.	กิจกรรมการนิเทศเหมาะสมต่อการนำไปปฏิบัติจริงเพียงใด					
9.	กิจกรรมการนิเทศก่อให้เกิดการใช้ระบบกลุ่มเป็นเครื่องมือดำเนินการนิเทศให้มีประสิทธิภาพเพียงใด					
10.	กิจกรรมการนิเทศบรรลุจุดมุ่งหมายตามความต้องการของคณะครูเพียงใด					
11.	กระบวนการนิเทศแบบนี้สามารถจัดปัญหาในการนิเทศภายในให้ตรงตามสภาพความเป็นจริงเพียงใด					
12.	กระบวนการนิเทศแบบนี้สามารถเสริมทักษะการนิเทศภายในให้แก่คณะครูในโรงเรียนมากนักเพียงใด					
13.	กระบวนการนิเทศแบบนี้ช่วยลดภาระงานนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเพียงใด					
14.	กระบวนการนิเทศแบบนี้ช่วยทำให้เกิดการปฏิบัติการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องเพียงใด					

ข้อที่	ผลการใช้กระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
15.	กระบวนการนิเทศแบบนี้ช่วยให้คณะครูยอมรับ เต็มใจและเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติกรนิเทศภายในเพียงใด					
16.	กระบวนการนิเทศแบบนี้ช่วยให้ครูไม่วิตกกังวลในการนิเทศภายในเพียงใด					
17.	กระบวนการนิเทศแบบนี้กระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้นในการทำงานเพิ่มขึ้นเพียงใด					
18.	กระบวนการนิเทศแบบนี้ทำให้คณะครูเกิดความสามัคคีในหมู่คณะมากขึ้นเพียงใด					
19.	กระบวนการนิเทศภายในแบบนี้สามารถช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นเพียงใด					
20.	กระบวนการนิเทศภายในแบบนี้ช่วยให้คณะครูในโรงเรียนร่วมมือในการทำงานมากขึ้นเพียงใด					

**แบบสังเกตพฤติกรรมของคณะครูในการปฏิบัติการตามกระบวนการนิเทศภายใน
โดยคณะครูมีส่วนร่วม**

โรงเรียน ชื่อ สอนชั้น
วันที่ เดือน พ.ศ.

ข้อที่	พฤติกรรม	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1.	เข้าร่วมกิจกรรมตลอดเวลา		
2.	เสนอแนะแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการนิเทศภายใน		
3.	ให้ความร่วมมือในการดำเนินการกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย		
4.	กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย		
5.	ยอมรับบทบาทของผู้นิเทศภายในด้วยความเต็มใจ		
6.	ปฏิบัติงานตามกำหนดหน้าที่ด้วยใจรักและสนุกกับการทำงาน		
7.	อยู่ร่วมกิจกรรมตลอดจนสิ้นสุดกิจกรรมแต่ละครั้ง		
8.	ประเมินผลการดำเนินการกิจกรรมที่ตนมีส่วนร่วม		
9.	จัดทำผลงานเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (สื่อ, แบบฝึก, แบบวัดประเมินผล)		
10.	มีความสัมพันธ์กับคณะครูและยอมรับซึ่งกันและกัน		

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู เกี่ยวกับผลการใช้กระบวนการนิเทศภายใน
โดยคณะครูมีส่วนร่วม

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง โรงเรียน
สถานที่สัมภาษณ์ สัมภาษณ์เมื่อ

1. ท่านเห็นว่ากระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม สามารถนำไปใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา หรือไม่ เพราะอะไร
.....
.....
.....
.....
2. การจัดการอบรมผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูเกี่ยวกับการนิเทศภายใน ท่านเห็นว่าทำให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติการนิเทศ หรือไม่ เพราะอะไร
.....
.....
.....
.....
3. การจัดให้มีคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ท่านเห็นว่าเหมาะสม หรือไม่ เพราะอะไร
.....
.....
.....
.....

4. โครงการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วมตรงตามความต้องการของท่านหรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

5. การเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายในทุกขั้นตอน ท่านเห็นว่าเกิดผลดี อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

6. ท่านเห็นว่ากระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วมมีจุดเด่น และจุดด้อยอะไรบ้าง
- จุดเด่น

.....

.....

.....

.....

จุดด้อย

.....

.....

.....

.....

7. จากการปฏิบัติการนิเทศตามกระบวนการนิเทศโดยคณะครูมีส่วนร่วม ท่านคิดว่าโรงเรียนของท่านสามารถดำเนินการนิเทศภายในได้อย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ หรือไม่ เพราะอะไร
-
-
-
-
8. ท่านเห็นว่กิจกรรมการนิเทศภายในที่เหมาะสมและ เป็นประโยชน์ที่สุดของโรงเรียนของท่าน เป็นกิจกรรมใด เพราะเหตุใด
-
-
-
-
9. จากการปฏิบัติการนิเทศตามกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม ท่านสังเกตคณะครูในโรงเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงด้านใดบ้าง
-
-
-
-
10. ท่านเห็นว่าจากการปฏิบัติการนิเทศกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม มีปัญหาอุปสรรค ในเรื่องใดบ้างตามกระบวนการดังนี้
- การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ
-
-
-
-

การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน

.....

.....

.....

.....

การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ

.....

.....

.....

.....

การวางแผนการนิเทศ

.....

.....

.....

.....

การสร้างสื่อและเครื่องมือ

.....

.....

.....

.....

การปฏิบัติการนิเทศ

.....

.....

.....

.....

การประเมินผลและรายงานผล

.....

.....

.....

.....

11. ท่านมีข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วมมาใช้ในกลุ่มโรงเรียนพินาย ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นายประโยชน์ เจริญบุท
วัน เดือน ปีเกิด	19 ตุลาคม 2494
วุฒิทางการศึกษา	
2512	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา จากวิทยาลัยครูอุบลราชธานี
2517	ประกาศนียบัตรครุพิเศษมัธยม จากสนามสอบกระทรวงศึกษาธิการ
2519	ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม
ประสบการณ์การทำงาน	
2512	ครูโรงเรียนบ้านระยอง หมวดการศึกษาอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
2521	ครูใหญ่โรงเรียนบ้านโนนสูง หมวดการศึกษาอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
2525	ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเมืองศรีสะเกษ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
2531	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอโนนคูณ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโนนคูณ จังหวัดศรีสะเกษ
2533	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอห้วยทับทัน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ
2535-ปัจจุบัน	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอปรางค์กู่ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ